

LUNDS
UNIVERSITET

Normförändring inom subkulturer
En studie om kronvitnesssystemets förutsättningar

Av: Emelie Tornberg & Cornelia Andersson

LUNDS UNIVERSITET
Rättssociologiska
institutionen

Kandidatuppsats (RÄSK02)

Handledare: Anna Sonander

Examinator: Peter Bergwall

Förord

Vi skulle vilja passa på att tacka de som gjort den här studien möjlig. För det första ett stort tack till alla respondenter som ställt upp med sin tid och engagemang. Tack till de initiala kontakter som lett oss vidare till våra respondenter. Sen vill vi även tacka vår handledare Anna Sonander och kursansvarig Patrik Olsson som funnits där som stöd och vägledande genom hela vårt arbete.

Tack också till opponenterna och till vår examinator Peter Bergwall för att ni gett vårt arbete lyftet det behövde. Slutligen ett stort tack till våra nära och kära för deras otroliga tålamod under det här arbetet och Ann Kull på studieverkstaden för de otaliga timmarna som du lagt ner på att försöka få oss att förstå när det är dags för punkt.

Cornelia Andersson & Emelie Tornberg 1 juni 2022

Abstract

The study has a dual purpose, which is to study what is required for a legislation to have a norm-changing effect. And what conditions a crown witness system has beyond the legal to give the intended effect in Sweden. With a qualitative approach these matters have been studied. Material was collected through two systematic literature reviews regarding a basic picture of what is required for a change in law to have a change in subcultural environments. Empirical material has also been obtained through semi-structured interviews with people knowledgeable of norms and values within criminal networks. The material has been analyzed with theoretically grounded thematic content analysis based on Living law and The Norm model. The results indicate that legitimacy for the norm and legal actors in the population that the norm is aiming towards is required for the legal norm to be implemented. Norms of silence seem to be an instrument of social control existing within criminal networks in Sweden and an example of living law. A lack of legitimacy regarding legal norms and that the norm of silence is rooted in strong collective values. And a low perceived behavioral control regarding getting out of the criminal environment. There also seems to be a lack of knowledge that hampers society's possibility to deal with the problem of criminal networks. And that norms are dependent on structural conditions. Recommendations are that an evaluation is made of the effect of the law regarding changing the norms of silence.

Nyckelord: Tystnadskultur, Normer, Rättslig socialisering, Lag, Gatukoder

Innehållsförteckning

Abstract	1
Innehållsförteckning	2
1. Inledning	4
1.1 Begreppsdefinitioner	4
1.2 Problemformulering	5
1.3 Syfte & frågeställning	6
1.4 Avgränsningar	6
1.5 Bakgrund	7
1.6 Bakgrund tystnadskultur	8
1.7 Rättssociologiska relevansen	9
2. Tidigare forskning	10
2.1 Avslutande diskussion	12
3. Teoretiska utgångspunkter	12
3.1 Levande rätten	13
3.2 Normmodellen	14
4. Metod och material	17
4.1 Studiens design och ansats	17
4.2 Datainsamling och material	18
4.3 Systematisk litteraturöversikt	18
4.3.1 Begränsningar	19
4.3.2 Litteratursökning	19
4.3.3 Inklusionskriterier & Exklusionskriterier	21
4.4 Intervjuer	22
4.5 Intervjuguide	22
4.6 Urval	22
4.8 Analys	24
4.9 Metoddiskussion	24
4.9.1 Systematisk litteraturöversikt	25
4.9.2 Intervjuer	26
4.10 Forskningsetik	27
5. Analys & resultat	28
5.1 Vilja & värde	28
5.2 kognition och kunskap	29
5.3 System och möjligheter	30
5.4 Levande rätt	31
5.2 Intervjuer	32

5.2.1	Värde och vilja	32
5.2.2	Kognition och kunskap	34
5.2.3	System och möjligheter	35
5.2.4	Levande rätten	36
6.	Diskussion och slutsats	37
6.1	Resultat diskussion	37
6.2	Slutsats och framtida forskning	40
	Källförteckning:	42
	Bilagor:	48
	Bilaga 1 - Källor - Bibliografi	48
	Bilaga 2 - SL1 - Sökschema	49
	Bilaga 3 - SL2 - kombinationsök	50
	Bilaga 4 - SL1 + SL2 - Nyckelord	51
	Bilaga 5 - SL2- Sökschema samtliga databaser	52
	Bilaga 6 - Resultat tabell	53
	Bilaga 7 - Intervjuguide	55
	Bilaga 8 - Tematisk analys - Framework - Systematisk litteraturöversikt	56
	Bilaga 9 - Tematisk innehållsanalys - Framework - Intervjumaterialet	57
	Bilaga 10 - Informationsbrev	60

1. Inledning

Sedan 2012 har det gått att se en uppgång av dödligt våld med skjutvapen (se Brå 2019 b i Brås rapport 2021:8 s.30). Från tidigare kartläggning över åren 2008-2013 framgick det att 48% av dödligt våld med skjutvapen kunde kopplas till konflikter inom en kriminell miljö (Brå, 2021:8 s.31). Sedan 2010 har det skett en minskning av uppklarade brott av dödligt våld (Se Brå 2019:6 s. 8; Brå 2020:4 s.10 i SOU 2021:35 s.79). Detta kan härledas till en ökning av dödligt våld inom kriminella miljöer vilket för med sig vissa svårigheter vid utredningsarbetet (a.a.). En av de svårigheter utredningar stöter på i uppklarings av denna typen av brottslighet är att de kriminella nätverken ofta är knutna till en geografisk plats som bland annat präglas av ett lägre förtroende för polisen och rättsväsendet (Justitiedepartementet, 2022 s.22). Ett bristande förtroende för polis och rättsväsende utgör ett hinder för personer att anmäla brott (Brå, 2019 s. 53). Enligt Brå är det största problemet vid utredning av brott inte den otillåtna påverkan på myndighetspersonal utan den otillåtna påverkan på vittnen och målsägande (Brå 2016:13; Brå 2016:12 i SOU 2021 s.81).

Som åtgärd för problematiken kring denna minskning av uppklarade brott av dödligt våld lämnade regeringen en lagrådsremiss med titeln: *En stärkt rättsprocess och en ökad lagföring* (2022). Remissen omfattar stärkt vittnesskydd och en straffskärpning vid mened, övergrepp i rättssak och skyddande av brottsling samt ett införande av kronvittnen.

“Med kronvittne avses i allmänhet en misstänkt eller en tilltalad som, genom att medverka till utredningen av någon annans brottslighet, får fördelar i den brottsutredning eller det brottmål där han eller hon förekommer” (SOU 2021:35 s.167).

Införandet av strafflindring för ett kronvittne skulle enligt regeringens förslag införas som en s.k “billighetshänsyn” och tillämpas inom det individualpreventiva utrymmet i brottsbalkens (Brb) 29 kap 5§ (SFS 1962:700).

1.1 Begreppsdefinitioner

Det finns många definitioner av kriminella nätverk, i den här studien används Brå’s definition som grund. Brå’s definition är att dessa vinstdrivande verksamheter (kriminella nätverk) har gemensamt är att flera personer samarbetar (Brå, rapport

2019:10 om tystnadskultur s. 23) För övrigt kan dessa nätverk kan skilja sig åt gällande strukturer, formella regler, aktiviteter eller antalet individer som ingår i gruppen.

Även begreppet tystnadskultur är definierats utifrån Brå.

“Begreppet används i relation till brottslighet beskriver det ofta rättsväsendets svårigheter att få information från exempelvis vissa grupper eller områden. Emellanåt blir det en term för all form av tystnad mot rättsväsendet, och andra gånger en benämning på kollektiva normsystem att inte samarbeta med rättsväsendet. Det sistnämnda användningsområdet ligger närmast termen kultur som signalerar ett normsystem som vissa individer socialiseras in i.” (Brå, rapport 2019:10 om tystnadskultur S.18-19).

Rättsliga repressalier har i intervjuguiden definierats som samtliga rättsliga repressalier som rättsliga instanser utövar till följd av lagbrott exempelvis fängelsepåföljd, villkorlig dom, ekonomiska repressalier, utvisning, återkallande av körkort, samhällstjänst o.s.v..

1.2 Problemformulering

Effekten och förutsättningarna för kronvittnessystemet i det svenska rättssystemet och dess rättsliga principer har tidigare studerats. Dock har det ej tidigare tilldelats någon fokus till vilka förutsättningar det finns i den svenska samhället för att ett sådant system skall verka effektivt. Av de 30 tillfrågade remissinstanserna lyfts det i fem fall upp farhågor om lagförslagets effektivitet och en osäkerhet kring lagförslaget (Justitiedepartementet, 2022 s. 51). I Lagrådets remissvar lyfter man att ett sådant system kan mötas med motåtgärder från de icke rättsliga aktörerna som tjänar på tystnadskulturen och därför ifrågasätta om systemet har de förutsättningar som krävs för att verka i det syfte som man i lagrådsremissen hoppats på (Lagrådets yttrande 2022-02-21 *En stärkt rättsprocess och ökad lagföring* s. 8). I lagrådsremissen berörs inte heller vilka svårigheter som kan tänkas uppkomma i samband med ett införande och hur lagförslaget faktiskt skall få avsedd effekt. I SOU (2021:35) lyfts det att negativa effekter av en lagändring skulle kunna vara att grupperingarna som lagförslaget är riktat mot att lösa upp istället skulle kunna använda sig av systemet till sin fördel och på så sätt ytterligare försvåra åtkomsten av information eller göra systemet verkningslöst (a.a.). Det finns till synes därför en kunskapslucka gällande vilka förutsättningar det finns för att en sådan lagstiftning skall verka normförändrade inom en subkulturell miljö. Det är detta denna studie avser besvara eller åtminstone skapa klarhet kring.

1.3 Syfte & frågeställning

Syftet med studien är att med hjälp av normmodellen analysera tidigare forskning kring normbildning genom lagstiftning och sätta den i den subkulturella kontext av kriminella nätverk i vilket kronvitnesssystemet är avsett att verka. Dessutom undersöks de upplevda förutsättningarna för kronvitnesssystemets normförändrande effekt på tystnadskulturen genom individer med kunskap och erfarenheter av kriminella nätverk i Sverige och dess subkulturella miljö. Frågeställningarna är således:

- Vad säger tidigare forskning om vilka förutsättningar som krävs för implementering av normer genom lagstiftning inom subkulturella miljöer?
- Hur upplever individer med kunskap och erfarenheter av kriminella nätverk och dess subkulturella miljö förutsättningarna för att kronvitnesssystemet skall ha en normförändrande effekt?

1.4 Avgränsningar

Efter metodologiska överväganden har följande avgränsningar gjorts utifrån metodologiska svårigheter och tids- och intresse övervägningar. En av avgränsningarna är att studera respondenternas upplevelser om normer och den subkulturella miljön i och runt kriminella nätverk i Sverige. Urvalet av respondenter har begränsats till personer som på något sätt har varit involverade med personer inom kriminella nätverk och besitter en viss kunskap om individerna och miljön kring dem. Därmed studeras enbart respondenternas uppfattning av normer och attityder hos individer i och runt kriminella nätverk men ej deras rättsmedvetande.

En annan avgränsning är att inte studera rättsliga förutsättningar eller rättsliga praktiker gällande kronvitnesssystemet utan att endast utifrån Hydéns och Wickenbergs normmodell studera förutsättningarna för det i det sociala livet. Valet av teorier avgränsar studien ytterligare till att studera normförändring utifrån en makro- och mesonivå. Samt att studera det i ett Detta för att skapa en överskådlig bild av norm implementering på gruppnivå istället för hos den enskilda individen. Studien avgränsar slutligen även sig till att studera hur förutsättningarna för ett svenskt kronvitnesssystem upplevs av personer i Sverige men lutar sig även mot material från andra länder för att ge en bild av normbildningsprocessen och forskning kring subkulturer.

1.5 Bakgrund

“För att brott ska klaras upp är det avgörande att den som har uppgifter att lämna vågar berätta om sina iakttagelser och att tystnadskulturen gentemot rättsväsendet bryts.” (Regeringens lagrådsremiss en stärkt rättsprocess och en ökad lagföring, 2022 s.1)

Så inleder regeringen sin remiss till lagrådet om ett flertal ändringar i brotts- och rättegångsbalken. Ett införande av ett kronvitnesssystem motiveras av regeringen utifrån de svårigheter rättsväsendet stöter på i att utreda allvarligare brott inom de kriminella miljöerna (lagrådsremiss, 2022 s. 60). Kronvitnesssystemet är därför ett av verktygen som regeringen vill införa för att “vända utvecklingen”, “bryta tystnadskulturen” och motverka “parallella samhällsstrukturer” (Lagrådsremiss, 2022 s.22).

Av det som framgår i regeringens lagrådsremiss (2022) har lagändringen som syfte att bland annat verka som ett normförändrande verktyg mot tystnadskulturen inom och runt kriminella nätverk i Sverige. Lagändringen syftar då till att påverka individers sociala praktiker och de informella lagar som präglar tystnadskulturen inom de kriminella grupperingarna. Detta för att minska de svårigheter som har blivit ett allt större problem gällande utredningar av dödligt våld (Justitiedepartementet, 2022 s. 22).

Implementering av liknande system har gjorts i våra grannländer Danmark och Norge men något vetenskapligt underlag av dess effektivitet verkar inte finnas i dagsläget. Det verkar heller inte finnas något vetenskapligt stöd för att systemet skulle bidra till en mer kostnadseffektiv lagföring (Ervo, 2021 s. 260). Polen införde dock ett temporärt nyckelvitnesssystem under 1998 vilket liknar kronvitnesssystemet (Węglowski 2013 s.129). Det som särskiljer systemen är att i Polen måste den misstänkte ansöka om att uppnå status av nyckelvittne och därför uppfylla ett antal kriterier. Uppnår den misstänkte denna status befrias denne från alla anklagelser kring egen brottslighet (Węglowski 2013 s.131). Redan vid 2001 ansågs systemet vara effektivt och implementerades då permanent (Węglowski 2013 s.129). Under perioden från den första september 1998 till den sista december 2011 hade 105 misstänkta lyfts till statusen av nyckelvittnen och endast tre av dessa hade lagförts för ny brottslighet (Węglowski 2013 s. 136). Majoriteten av de som hade givits statusen av nyckelvittne var män över 30 som hade familj och i många fall barn (Węglowski 2013 s. 136). Det har dock under de senaste åren skett en reducerad användning av nyckelvittnen vilket kan förklaras av höjda krav (Węglowski 2013 s. 137). Men kan även förklaras av att

kriminella grupperingar har anpassat nya strategier för att försäkra sig om att medlemmar inte uppfyller de krav som krävs för att erhålla status av nyckelvittne (a.a). Anledningar kring den minskade användningen av nyckelvittnen är endast spekulativ men att det krävs ett stort åtagande och en drastisk förändring i livssituationen för att bli ett nyckelvittne kan även det vara en bidragande faktor (a.a.).

Lagstiftning kan vara ett effektivt beteendeförändrande verktyg och komplettera deskriptiva normer då det beskriver ett önskat beteende. Deskriptiva normer är till skillnad från en lagstiftning rent beskrivande och kan användas som en referensram i vilket individen kan mäta sitt egna beteende mot för att avgöra hur lämpligt dess beteende är (Schultz m.fl, 2007 s.430). Att endast använda sig av deskriptiva normer i ett försök att korrigera ett beteende kan få en boomerang effekt om individen redan ligger närmare det önskade beteendet än normen (a.a). Individen får då informationen om att dess beteende är avvikande vilket riskerar att individen korrigerar sitt beteende bort från det önskade beteendet (a.a.). Genom att introducera en föreskrivande norm vilket istället beskriver ett önskat beteende kan därför motverka denna effekt (a.a.).

1.6 Bakgrund tystnadskultur

Tystnadskultur är ett begrepp som beskriver ett system av kollektiva normer kring att inte samarbeta med rättsväsendet som vissa individer socialiseras in i (Brå, 2019 s. 17f). Det som utmärker en tystnadskulturen är en reproducering av normer, föreställningar, vanor och antaganden som är specifika för kollektivet, den avgränsade kretsen eller området (Brå, 2019s.17f). Geografiska platser kan därför präglas av en viss tystnadskultur mot rättsväsendet och spridningseffekten av normer bygger vägen för att brott konsekvens fritt kan ske öppet med många vittnen (Brå, 2019 s.12).

Normerna om tystnad är inom kriminella nätverk väletablerade och accepterade, det är även normen om att ett avvikande kommer att följas av repressalier (Brå, 2019 s.93). Ett skrämsekapital syftar till den våldskapacitet som en grupp upplevs inneha av personer utanför gruppen som kan skapa en faktisk rädsla för gruppen och sprids genom medias rapportering och ryktesspridning (Brå, 2016 s. 12, s.37) .

Alternativ rättskipning blir en naturlig del i de kriminella nätverken som en konsekvens av att man vill undvika insynen av rättsväsendet och hålla brottet dolt för övriga samhället (Brå, 2019 s.95). Vid brottsbekämpning innebär detta svårigheter för

rättsväsendet att få tillgång till information inom vissa avgränsade kretsar eller områden (Brå, 2019 s.17f).

Tystnadskulturen har olika stark påverkan på olika individer beroende på individuella förutsättningar (Brå, 2019 s.19). I Brås rapport (2019: 10) lyfts elva olika faktorer som påverkar valet av tystnad mot rättsväsendet (brå, 2019 s.9). Dessa elva mekanismer kan delas in i tre huvudkategorier: "föreställningar om brott och rättsmedvetandet", "känslöstämning hos den drabbade" samt "samhörighet med gärningspersonen" (Brå, 2019 s.10). Mekanismerna kan antingen för sig själva eller i kombination med varandra utgöra starka hinder och vara en orsak till att avståndet till rättsväsendet upplevs långt för vissa (Brå, 2019 s.9).

Inom socialpsykologin är det känt att det finns en diskrepans mellan människors övertygelser och beteende (Banakar, 2012 s.15). Det är därför inte helt självklart att en individ handlar i linje med sin bestämda uppfattning (a.a.). Brå menar på att personer inom kriminella nätverk kan bryta tystnaden mot rättsväsendet först när individen valt att lämna den kriminella miljön (Brå, 2019. s11f). Ett utträde ur tystnadskulturen försvåras genom att det oftast innebär att individen behöver lämna både dess sociala och geografiska sammanhang. Vid ett utträde kan det då innebära att personen måste fysiskt förflytta sig vilket inte alltid är en möjlighet för personer som lever inom socialt utsatta områden (Brå 2019, s.118).

1.7 Rättssociologiska relevansen

Den rättssociologiska relevansen i frågeställningen ligger i att den avser att studera relationerna mellan rättsliga normer (lagstiftningen), den levande rätten (social praktik) och sociala normer. Detta genom att undersöka vilka förutsättningar lagförslaget har för social rättskipning och normbildning. Dessa tre olika relationer inom den rättssociologiska modellen är vad som avses undersökas genom studiens frågeställningar. En lagändring kring ett införande av kronvitnesssystemet är således ett försök att implementera rättsliga normer om att man gynnas av att samarbeta med rättssystemet. Detta i ett försök att ändra de sociala praktikerna inom kriminella nätverk och därigenom normen om tystnad. Den rättssociologiska modellen är dock endast en idealtyp och en förenklad version (Schoultz & Nafstad, 2020 s. 17). I realiteten är uppdelningen mellan de olika byggstenarna inte så tydlig då de olika delarna och

relationerna ständigt överlappar varandra (a.a.). En uppdelning är dock av vikt för att kunna ge en överskådlig bild av de komplexa relationerna (a.a.).

Det rättssociologiska perspektivet ger en ansats som förutsätter att det finns olika faktorer som påverkar implementeringen av en lag och ifall en lag får effekt eller inte (Olsson & Sonander, 2019 s.165). En ny lag eller lagändring är därför inte synonymt med en direkt beteendeförändring i samhället (a.a.). Rättssociologin skiljer sig från det rättsdogmatiska förhållningssättet genom att det studerar bortom det normativa börat till varat, det vill säga bortom hur det borde vara till det som är (Banakar, 2019 s. 32). Och som i detta fallet bortom de rättsliga normerna till den informella rätten och de sociala normerna. Det rättssociologiska perspektivet är på så sätt väsentligt för att skapa en förståelse kring vilka förutsättningar ett införande av kronvitnesssystemet har för att förändra de subkulturella normer som finns inom och runt kriminella nätverk. Studien utgår från en rättspluralistisk ansats. Med en rättspluralistisk ansats tillskrivs inte den stadsrätten som den primära rättskällan (Banakar, 2012 s. 18).

2. Tidigare forskning

För den tidigare forskningen ansågs det viktigt att få en bra grundkunskap över hur tidigare lagstiftningar i Sverige har förändrat sociala- och subkulturella normer. Då det redan fanns en tidigare kunskap om vissa normbildande lagstiftningsprocesser föll valet av metod på att göra en bibliografi. Vid en bibliografi samlas litteratur kring ett gemensamt tema och kan enligt Hart (2018 s.5) vara en bra utgångspunkt för framtida källor i ämnet. Då en del av analys materialet ämnades genereras genom systematisk litteraturöversikt så ansågs den bibliografiska metoden kunna ge en bra grund.

Som tillvägagångssätt fick kurslitteratur kring normförändring utgöra en startpunkt. Utifrån den litteraturen har relevanta källor samlats och granskats för att sedan leda till fler (*Se Bilaga 1*). Litteratur som ansågs relevant inkluderade tydliga exempel på hur lagstiftning kan förändra normer, förankring av normer och den process det innebär. Exkluderades gjorde litteratur som ej handlade om normbildningsprocessen ur en svensk kontext. Underlaget, det vill säga litteraturlistan för den tidigare forskningen går att se i (*Se Bilaga 1*).

Vad som framgår av den tidigare forskningen är att införande av nya rättsliga normer för att påverka sociala normer och praktiker är inget nytt. Utifrån den lästa

litteraturen är det dock tydligt att det saknas kunskap om hur man ur en svensk kontext kan förändra normer genom lagstiftning inom subkulturella miljöer. Det finns dock många exempel på hur lagstiftning har ämnat och lyckats förändra sociala normer. Ett av de främsta exemplen på det är införandet av ett förbud mot barnaga som vid införandet 1979 var en väl använd uppfostringsform. Syftet med förbudet mot barnaga var främst att sprida normen om att aga barn skadar mer än det hjälper och att därigenom förändra människors attityder kring barnaga genom att uppmärksamma konsekvenserna (Bahr, 2019 s. 312). Lagstiftningen ämnade aldrig att straffa föräldrar och kriminalisera föräldrars handlande utan hade en symbolisk funktion från beslutsfattare att respektera barnens rätt till fysisk integritet (se Durrant 2003 i Bahr, 2019 s. 313).

Förbud mot barnaga infördes successivt och startade med ett förbud mot aga i skolan, vidare förbjöds aga som uppfostringsmetod i hemmet (Bahr, 2019 s.314). Under den period förbudet genomfördes var välfärden i Sverige under uppbyggnad och det fanns jämställdhetspolitiska mål som bidrog till att individen hamnade i politiskt centrum istället för familjen (a.a.). Detta tillsammans med att det fördes en stor upplysningskampanj kring de negativa effekter av barnaga bidrog till att lagstiftningen skulle få effekter även i praktiken (se Bussmann, Erthal & Schroth 2011; Durrant & Smith 2011; Lansford et.al i Bahr, 2019 s.311). Idag kan därför normen om att inte aga sina barn i uppfostringssyfte ses som internaliserad av både beslutsfattare och allmänheten (Bahr, 2019 s. 319).

Den tidigare forskningen visar även på vikten av att förankra normerna i andra system såsom de politiska, ekonomiska och sociala. Ett exempel på detta är vad man kan kalla det kostsamma projektet av järnvägstunneln genom Hallandsåsen. Projektet var väl rotat i de moderna värderingarna och det rådde en konsensus om ekonomisk och social utveckling men även en kollektiv vision kring ekologiskt hållbart resesätt och framtid teknik (Baier, et al , 2016. s. 337). Projektet var väl förankrat i en kollektiv värdegrund som en del av en större infrastruktur och förblev opåverkat av skiftningar i politiken varav pengar fortsatte läggas in i projektet trots ett flertal missöden (Baier et al, 2016 s.338).

Projektets överlevnad kan därför kopplas till dess förankring i ekonomiska och Socio-teknologiska strukturer som innebar att projektet förankrades en annan nivå av normativitet (Baier, et al , 2016. s. 338). Detta demonstrerar att normer inte är fristående och isolerade från omgivningen utan förankrade i strukturer (Baier et al, 2016 s. 338f).

Därför måste normen luta sig mot normativa mekanismer vilka vi kan acceptera (Baier et al, 2016 s. 338f).

Slutligen berör även forskningen om den närliggande Corona pandemin vikten av att normerna upplevs som legitima. Hanteringen av pandemin gick exempelvis från allmänna råd om smittspridning till tvingande pandemi lag med tillhörande sanktioner (Hydén, 2021 s.333). Folkhälsomyndigheten höll dagliga presskonferenser och reklamkampanjer för att inpränta de nya sociala normerna som implementerades för att hämma smittspridningen (Hydén, 2021 s. 335). Hydén (2021 s.333) lyfter att en reglering är beroende av en acceptans hos dem som regleringen berör och utan legitimitet är legalitet verkningslös. De sociala normerna har på så sätt en stor roll i att skapa legitimitet, ju större spridning av normerna desto högre acceptans får dem (Hydén, 2021 s. 335). Genom ett stiftande av pandemilagen förstärktes de sociala normerna och tillskrivs inte bara legitimitet utan även legalitet (Hydén, 2021 s. 326). De sociala normerna blev då även rättsliga (a.a.). Ändamålet med Folkhälsomyndighetens kampanj var att uppnå självreglering, vilket är ett begrepp som beskriver skedet när det inte längre går att urskilja gränsen mellan legalitet och legitimitet och allmänintresse blir egenintresse (Hydén, 2021 s. 340).

2.1 Avslutande diskussion

Genom kunskapsöversikten kring norm implementering genom lagstiftning i Sverige framgår det att det föreligger en kunskapslucka kring just norm implementering genom lagstiftning i subkulturella miljöer i Sverige. Detta kan anses vara en väsentlig del i att förstå ett kronvitnesssystemet förutsättningar för att verka normförändring av tystnadskulturen kring kriminella nätverk i Sverige. Varav det går det att argumentera kring relevansen för denna typ av studie för att uppnå studiens avsedda syfte.

3. Teoretiska utgångspunkter

I detta avsnitt presenteras studiens teoretiska ansatser i vilket ämnar att bidra med en större förståelse kring förhållandet mellan de subkulturella normerna som utgör den levande rätten och de rättsliga normerna. Teorierna ligger även till grund för den tematiska analysen av studiens empiri.

3.1 Levande rätten

Rättspluralism beskriver hur flera olika motstridiga rättssystem kan utöva sin makt parallellt och forma människors sociala beteende (Se Nuijten & Anders 2007 i Urinboyev, 2019 s.145). Exempelvis att olika källor till rätt som moralregler, religiösa och sociala normer samt sedvanerätten och den formella rätten är system som hela tiden verkar jämsides med varandra (a.a). Teorin om ett rättspluralistiskt samhälle öppnar upp för studier av vad som i den här studien kommer benämnas som den levande rätten eller *living law*. Denna teorin är ämnad att skapa en större förståelse bakom den rättsliga socialiseringsprocessen, hur en alternativ rättslig kultur kan ta sig i uttryck och hur den kan påverka en individs handlingsutrymme. Den levande rätten används i den här studien som ett komplement till Hydén och Wickenbergs normmodell för att sätta normbildning i en subkulturell kontext. Intentionen är att skapa en förståelse kring kronvitnesssystemet förutsättningar som ett normförändrande verktyg inom en miljö präglad av en annan rättskultur.

Erlich beskriver samhället som en rad sociala sammanslutningar vilka har sina egna inre ordningar (Urinboyev, 2019 s.148). Med begreppet inre ordningar syftar han till de omgivande förväntningarna i vilka normer efterlevs inom den sociala gruppen eller sammanslutningen (a.a.). Han gjorde då en dikotom uppdelning av rätten, rätt skapad av staten och rätt skapad som organisatoriska imperativ genom sociala föreningar inom olika formella eller informella sociala grupperingar (*living law*) (Banakar, 2013 s.18). Den tystnadskultur som finns inom kriminella nätverk och som lagförslaget kring ett kronvitnesssystem är avsett att lösa upp är ett exempel på ett sådant organisatoriskt imperativ. Förhållningsregler är de regler som enligt Erlich styr det sociala beteendet och för individen erkänd och upplevs bindande (se Deflem, 2008 i Baier, Svensson & Nafstad 2018 s.87). Normer om tystnad kan förhålla sig likt förhållningsregler. Att bryta mot dessa normer är starkt sammankopplade med repressalier i form av våld och hot om våld. Vilket är en indikation på att normer om tystnad är ett sätt att utöva social kontroll inom och mellan grupperingar för att uppnå en konformitet bland dess medlemmar.

Erlich menade att rätten kan användas för att uttrycka gemensamma beteendemönster och ena samt skilja på grupper och stärka identiteter inom gruppen (se Nelken, 1984 i Baier, Svensson & Nafstad, 2018 s. 87). Erlich definerar den levande rätten som:

“the law that dominates life itself, even though it has not been printed in legal propositions.”

(Nelken, 1984 s. 161).

Erlich hävdar att för att rättsliga normer skall fungera som ett socialt verktyg måste de vara av väsentlig betydelse i den sociala gruppering i vilket de är beroende av för överlevnad (Banakar, 2013 s.17). Det vill säga att den rättsliga normen måste ha ett värde för den grupp vilket den är avsedd för. På så sätt kan den levande rätten användas som ett verktyg genom vilket vi kan förstå implementering av rättsliga normer i en miljö med subkulturella normer.

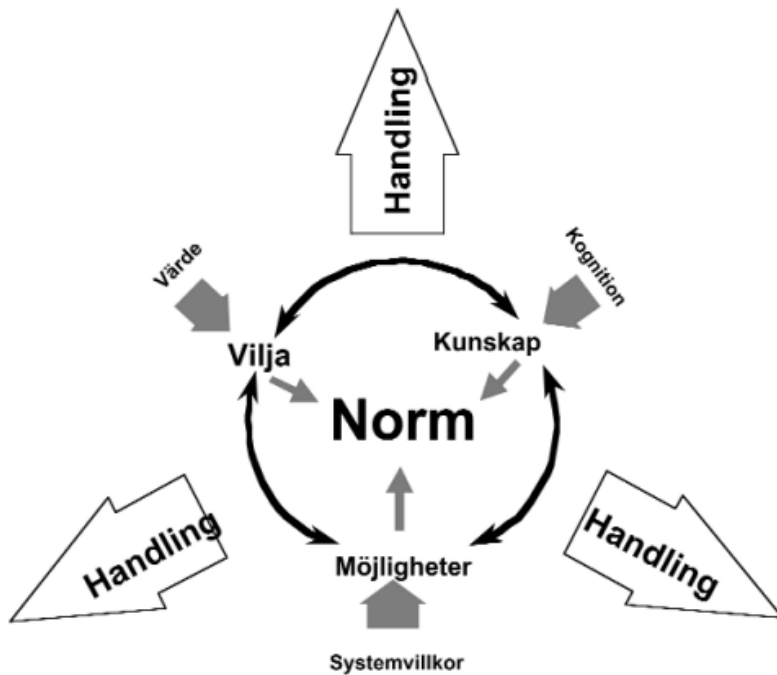
3.2 Normmodellen

Hydén och Wickenbergs normmodell kan användas som ett analytiskt instrument för att belysa de faktorer som påverkar när aktörer fattar beslut om handlande (Hydén, 2002 s.290). Men även för att studera särskilda förutsättningar, fall eller element som erkända normer består av (a.a.). Dessa faktorer är nödvändigtvis inte med i det medvetna övervägandet i vilket en aktör handlar utifrån (a.a.). Modellens funktion är därför att systematisera och analysera kunskap kring mänskligt handlande. Den kan därför justeras och appliceras utifrån vad som är av relevans för normen av intresse, forskningsfrågan och studieobjektet (Hydén, 2002. s.290).

Denna studie använder sig därför av normmodellens båda funktioner vid analys av redan existerande material kring tidigare implementeringar av erkända normer. Detta för att studera förutsättningarnas påverkan på efterlevnad. Modellen används även som ett verktyg för att förstå vilka faktorer som påverkar individens handlingar. Men även för att skapa förståelse kring förutsättningarna för att ett kronvitnesssystem skall få en normförändrande effekt. Utgångspunkten för modellen är att individer handlar individuellt men modellen gör det möjligt att analysera i termer om normer (Hydén, 2002 s. 290). Teorin tillåter därmed att behandla handlandet på både en mikro- och makronivå i vilket man tittar på både avgörande faktorer som bestämmer handlandet och vilka bakomliggande förutsättningar det redan finns i implementerade normer (Hydén, 2002 s. 288). Detta görs utifrån de tre olika dimensionerna vilja & värde, kognition & kunskap och system & möjligheter (*Se figur 1*) i vilket normens förutsättningar för konstituering och efterlevnad ligger (Hydén, 2002 s.280)

Figur. 1

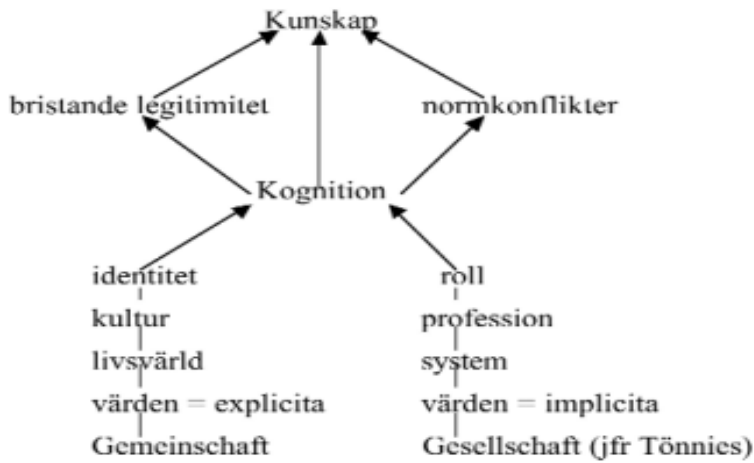

Hydén-Wickenberg (Hydén, 2002 s.284).

Vilja (V) är knutet till individens värderingar och vilka drivkrafter den har (Hydén, 2002 s. 285). Motiven för en individs handlande kan både ligga i de inre drivkrafterna så som individens moral och etiska hållning eller ansvarskänsla (a.a.). Även yttre påverkan som ideologiska, religiösa eller politiska påtryckningar samt egoistiska och solidariska motiv är drivkrafter som alla påverkar en individs vilja till handling (a.a.). Normmodellen analyserar inte vilken av dessa drivkrafter som ligger till grunden för handling utan lyfter endast vikten av att en drivkraft finns bakom (a.a.).

Kunskap eller kognition (K) är knutet till hur vår världsuppfattning ser ut (Hydén, 2002 s.285). Kunskapen är inte jämnt spridd över befolkningen utan påverkas av system och möjligheter som social och ekonomisk status vilket påverkar normbildningen i samhället (a.a.). Detta i sin tur kan ge en förklaring kring kunskapen och kognitionens roll i bildandet av subkulturella normer. Kognition och kunskap kan i sin tur utvecklas genom kulturella- eller professionella influenser och kan på så sätt komma från antingen vilja och värderingar (V) eller system och möjligheter (SM) (Hydén, 2002 s. 285). Dessa två ingångar till kunskap och kognition (K) kan bidra till olika s.k störningar i normbildningen (se figur 2) (Hydén, 2002 s. 286). Det är dessa störningar och deras eventuella effekt i normbildning som kan förekomma vid implementering av rättsliga normer.

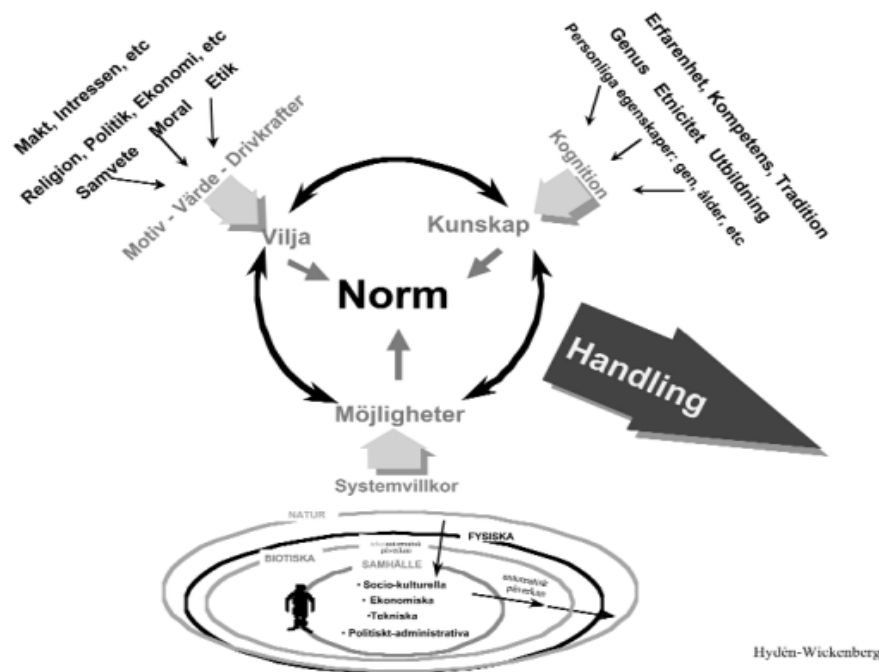
figur. 2

(Hyden, 2002 s. 286)

System och möjligheter (SM) är de som utgör en individs spelplan (Hydén, 2002 s. 281). Till skillnad från kunskap och kognition (k) som kan variera genom individuella förutsättningar syftar system och möjligheter till ett samhälles systemvillkor och de generella begränsningar som följer de samhälleliga och naturliga systemen (se figur 3). Dessa är internaliserade av individen och är därför inte nödvändigtvis en del av den medvetna övervägningen som görs vid ett beslut om handlande (Hydén, 2002 s. 284).

Figur. 3

Hydén-Wickenberg

(Hydén, 2002. S. 287)

Dessa tre dimensioner är i sin tur sedan sammanflätade. En individs vilja och värderingar påverkar vad som blir kunskap. Kunskapen är begränsad och beroende av systemvillkoren och system och möjligheter präglar vilka värderingar och drivkrafter

som samhället i stort består av (Hydén, 2002 s.287). Bristande handlingsmöjligheter är på så sätt en följd av olika bristande systemförhållanden och när systemet förlorar sin legitimitet försvagas även viljan och värderingarna som upprätthåller den normen (Hydén, 2002 s.294). Det innebär att vissa normer tillåts av ett samhälles systemvillkor att växa fram medan vissa aldrig får någon grogrund (Hydén, 2002 s. 288). För att en norm skall kunna etablera sig i ett samhälle måste den stå i överenskommelse med de villkor som systemet tillhandahåller(a.a.). Därav är begreppet normstödjande strukturer en relevant del i att försöka förstå varför vissa normer växer fram och vissa inte. Detta är i sin tur att applicera på studiens försök att skapa en förståelse till om kronvitnesssystemet har en förankring i de strukturella system och möjligheterna för att skapa nya normer kring samarbete med rättsväsendet och dess aktörer. De tre dimensionerna har en ömsesidig påverkan på varandra och kan på så sätt inte skiljas från varandra i praktiken men som analysverktyg kan det ge en tydligare och mer differentierad bild av materialet när de separeras (Hydén, 2002 s.282).

4. Metod och material

Under denna rubrik presenteras till att börja med studiens metod i form av design och ansats, datainsamling och material. Därefter presenteras metoderna för insamlat material. Först tillvägagångssättet för två systematiska litteraturöversikter som genererat material för att besvara den första frågeställningen. Sedan presenteras metoden för det insamlade empiriska material som inhämtats genom intervjuer. Efter det presenteras metoden för analys av samtligt material. Slutligen en metoddiskussion följt av forskningsetiska betänkligheter.

4.1 Studiens design och ansats

Studien har en tvärsnittsdesign och antar en kvalitativ ansats vad gäller metod för både datainsamling och analys vilket motiverades av studiens syfte och frågeställning. Tvärsnittsdesign passar bra i fall där man vill rapportera om ett visst ämne vid en viss tidpunkt, när empirisk data hämtas från olika källor men även för att upptäcka mönster (Bryman, 2018 s. 87-88). Tvärsnittsdesign bidrar dessutom generellt med bra replikerbarhet i fall av en noggrann metodredovisning (Bryman, 2018 s. 89). Den kvalitativa ansatsen anses lämplig för studien då den genom ett induktivt angreppssätt dels ämnar undersöka normändring genom lagstiftning. Dels ämnar öka förståelsen

kring förutsättningarna för att kronvitnesssystemet ska verka normändrande gällande tystnadskulturen inom och runt kriminella nätverk i Sverige idag. En kvalitativ ansats lämpas sig vid just induktiva studier där tyngden ligger på att genom teori tolka insamlad empirisk data (Bryman, 2018 s. 454f).

Varför studiens fokus varit tvädelat är kopplat till den rättsociologiska relevansen i studien syfte. Erlich lyfter vikten av att granska de kontextuella strukturerna och informella normerna som finns runt individerna när man studerar huruvida de rättsliga normerna efterlevs (Urinboyev, 2019 s. 149). Att kombinera två perspektiv ger en bredare insyn i ett visst ämne då man inte bara utgår från rättens roll i samhället utan även från människans uppfattning av rätten (Banakar, 2020 s. 33).

4.2 Datainsamling och material

För att hämta in empiriskt material till studien har två tillvägagångssätt använts. Att använda en eller flera källor för datainhämtning, det vill säga triangulering ger möjlighet att öka den interna validiteten i en kvalitativ studie i och med att man har fler källor som kan bekräfta slutsatsen (Bryman, 2018 s. 467).

Dels har två systematiska litteraturöversikter genomförts med syfte att samla befintligt material som kan ge en grundläggande bild av vad som krävs för att en lagändring ska verka normförändrande i subkulturella miljöer. Tillvägagångssättet för dessa presenteras nedan under rubrik 4.3. Dels har empiriskt material inhämtats genom semistrukturerade intervjuer med personer som har kunskap kring normer och värderingar inom kriminella nätverk. Tillvägagångssättet för intervjuerna presenteras under rubrik 4.4. Vid en semistrukturerad intervju används exempelvis en intervjuguide med mer öppna frågor vilket ger utrymme för både följdfrågor och ett öppnare samtal (Bryman, 2018 s. 260).

4.3 Systematisk litteraturöversikt

Syftet med en systematisk litteraturöversikt kan variera men generellt handlar det om att få en heltäckande bild av forskningsläget för ett visst ämne (Hart, 2018 s. 31). För att samla material till denna studie har därför två systematiska litteraturöversikter genomförts. Detta motiverades av att den första systematiska litteraturöversikten (SL 1) enbart täckte en del av valt intresseområde varav en ny systematisk litteraturöversikt

(SL 2) med ett bredare fokus genomfördes. Genomgående i detta metodavsnitt benämns dessa som (SL1) och (SL2).

För att behålla systematik och noggrannhet har båda set av systematiska litteraturöversikter i grunden genomförts av en av författarna.

4.3.1 Begränsningar

De olika begränsningar som satts är för att ge mer stringenta sökträffar men även för att försäkra att studiens reliabilitet kan anses vara hög, som exempelvis begränsningen om *peer review*. Att använda artiklar som anses pålitliga kan öka reliabiliteten i en studie (Bryman, 2018 s. 208).

SL1

Följande begränsningar har använts i samtliga databaser; år 1990 – 2022, *peer review* och alla söktermer skall finnas i *abstract*. I de databaser där det var möjligt att bestämma språk begränsades även språket till engelska (*Se Bilaga 2*).

SL2

Begränsningar har använts gällande kombinationssök med de olika sökblocken i form av *peer review*, 2001–2023, Engelska och *Academic Journals* (*Se Bilaga 3*).

4.3.2 Litteratursökning

Utifrån intresseområdet kring frågeställning och problemformulering identifierades vid (SL1) ett antal nyckelord: kronvittne, norm, tystnadskultur, lag, gängkriminalitet, implementering. Genom dessa framtofs en lista med synonymer och tillhörande ord för att underlätta skapandet av söksträngar och sökblock (*Se Bilaga 4*). Dessa utvecklades med fler ord vid (SL2) vilka går att se markerade med understreck (*Se Bilaga 4*).

För att kombinera olika ord och sökblock kan booleska operatorer som *AND* eller *OR* användas (Forsberg & Wengström, 2015 s. 69). *OR* används i syfte att kombinera ord och har därmed en utökande effekt på sökträffarna, *AND* används i stället mellan olika sökblock för en begränsande effekt på sökträffarna (a.a.). Vid både (SL1) och (SL2) användes *OR* och *AND* för att bredda och avgränsa sökträffarna.

SL1

Avsikten var att få en helhetsbild av vad tidigare studier kunde berätta om att normförändring genom att lagstiftning, men även att se om det fanns tidigare studier gällande normförändringar inom kriminella nätverk. Utifrån detta skapades en söksträng genom ett antal testsök med olika kombinationer och databaser. Den sträng som ultimt användes i (SL1) är: "AB *"gang mentality"* OR AB *"gang member"* AND AB *chang** OR AB *implementing* AND AB *legal* AND AB *norms*".

Söksträngen tillämpades i totalt fyra databaser vilka ansågs bidra med artiklar av betydelse för syftet för studien. Använda EBSCOhost databaser var; *Criminal Justice Abstracts with Full Text*, *Political Science Complete*, *SocINDEX with Full Text* och *LUBsearch* varav den sistnämnda exkluderades på grund av för stor mängd träffar. Antal sökträffar i de valda databaserna låg mellan 150–180 varav samtliga titlar och 301 utvalda abstracts lästes (*Se Bilaga 2*). Av lästa abstract valdes fem artiklar ut för närmare granskning varav tre artiklar ansågs vara aktuella för analys (*Se Bilaga 2*). Databasen *Political Science Complete* genererade ej någon vald artikel (*Se Bilaga 2*).

SL2

Här avsågs en bredare sökning för att se vad som eventuellt förbisetts i (SL1). Sökord som använts under (SL1) lades till i (SL2) varav nya söksträngar skapades. För att få med alla intresseområden skapades totalt fyra nya söksträngar. Dessa användes separat i *LUBsearch* utan begränsningar för att sedan kunna kombineras med varandra på olika sätt. Följande utformning och träffar presenteras nedan;

Nr:	Söksträng	Sökträffar
1.	<i>norm* OR "group norm*" OR gruppnorm* OR behavior* OR "behavior chang*" OR "social norm"</i>	24 820 263
2.	<i>law* OR legal* OR judici* OR judicatur*</i>	16 421 936
3.	<i>"culture of silence" OR "code of silence" OR "code of the street" OR "ómerta</i>	3353
4.	<i>"gang mentality" OR ómerta OR gola OR tjall* OR angiv* OR gatukod* OR "street code*" OR "gängkultur" OR "gang culture"</i>	16 798

Med ovan nämnda söksträngar genomfördes sedan fem nya sök i *LUBsearch* i olika kombinationer tillsammans med den boeliska operatörn *AND* (*Se Bilaga 3*). Utifrån resultatet av denna sökning gick det att identifiera den mest relevanta

söksträngskombinationen för studiens syfte. De initiala sökningarna och den första gallringen genomfördes av en av författarna i syfte av systematik och ordning. Dock granskades och analyserades samtliga valda artiklar av båda författarna (Se Bilaga 2;3;5). Söksträngen som valdes hade kombinationen; S1 AND S2 AND S4 och berörde områdena normer, lag och gatukoder. För att redovisa hur de olika kombinationerna ser ut och antal träffar hänvisas tillhörande sökschema (Se Bilaga 3). Vald Söksträng är utformad på följande sätt; *norm* OR "group norm*" OR gruppnorm* OR behavior* OR "behavior chang*" OR "social norm*" AND law* OR legal* OR judici* OR judicatur* AND "gang mentality" OR ómerta OR gola OR tjall* OR angiv* OR gatukod* OR "street code*" OR "gängkultur" OR "gang culture"*. Samma söksträng användes sedan även i *socINDEX* och *Criminal Justice Abstracts with Full Text* (Se Bilaga 5).

4.3.3 Inklusionskriterier & Exklusionskriterier

Enligt Hart (2018 s. 34) är det essentiellt att veta att de artiklar man presenterar är relevanta för studiens syfte varav det är viktigt att lista vad som är intressant eller inte. Främst är detta viktigt i avseende av studiens reliabilitet genom att vara tydlig och transparent i hur urvalet av artiklar gått till (Bryman, 2018 s. 468). Då denna studie berör väldigt skilda ämnen som kan sträcka sig över många områden var det viktigt att utforma rätt lösa kriterier för vad som skulle inkluderas och exkluderas. För att undvika partiskhet i urvalet av valda artiklar rekommenderar Petticrew & Roberts (2006 s. 266-267) att författaren ej är för restriktiv till att börja med när man letar efter relevanta artiklar. Dock bör kriterier dokumenteras och redovisas för att öka både reliabilitet och replikerbarhet i studien (Petticrew & Roberts, 2006). Här presenteras inklusionskriterier och exklusionskriterier separat för större transparens.

SL1

Inkluderade artiklar rörde normförändring genom lagstiftning eller om att motarbета-förhindra- eller ändra normer kring tystnadskultur inom kriminella nätverk.

Exkluderade är de artiklar där normförändringar ej är i fokus. Artiklar där normförändring genom lagstiftning undersöks i väldigt specifika fall som ej berör studiens syfte, exempelvis normförändringar för klimatet eller normförändringar på en specifik plats vid en specifik situation. Samt medicinska artiklar av någon form.

SL2

Inkluderade artiklar rörde rättslig cynicism, rättslig socialisering, gatukoder, tystnadskultur och interaktioner med polis ur vinkeln av hur detta påverkar en individ gentemot rätten (*Se Bilaga 6*).

Exkluderade är inriktade artiklar som tar ett visst typ av fall eller rättssystem i beaktande men även studier där fokus enbart har legat på specifika brott såsom narkotikabrott eller våldsbrott. Samt medicinska artiklar av någon form (*Se Bilaga 6*).

4.4 Intervjuer

För insamlandet av empiriskt material har semistrukturerade intervjuer genomförts med personer som på något sätt har en kunskap om normerna i och runt kriminella nätverk Sverige. Antingen genom deras arbete med personer i och runt kriminalitet och kriminella nätverk eller genom egna erfarenheter. Detta för att skapa förståelse kring vilka förutsättningar kronvitnesssystemet har för att verka normförändrande i och runt kriminella nätverk.

4.5 Intervjuguide

En intervjuguide har använts som verktyg vid samtliga intervjuer. Intervjufrågorna är förankrade i Hydén & Wickenbergs normmodell (*Se figur 1*) och har ett syfte att samla information kring de tre förutsättningarna för normbildning enligt denna.

Intervjuguiden har totalt 12 frågeställningar (*Se Bilaga 7*) och i enlighet med Bryman (2018 s. 566) har denna skapats utefter hur en intervjuguide bör utformas. Utöver detta formulerades vissa av frågorna i intervjuguiden på ett sätt som öppnade för svar bortom bara ja och nej. Endast en fråga lämnade en öppning för endast ett ja och nej svar, detta för att fylla en funktion av bekräftande eller avvisande av en förutbestämd uppfattning kring ett existerande av tystnadskultur. Bryman (2018 s. 315) lyfter både fördelar och nackdelar med öppna frågor, bland annat är en fördel att en öppen fråga ger en mer nyanserad bild av respondentens uppfattning.

4.6 Urval

För studiens syfte och frågeställning var det viktigt att få tag i respondenter som antingen hade en egen erfarenhet av eller som var sakkunniga om människorna, miljön

och normerna i och runt kriminella nätverk. På grund av att det redan fanns vissa tidigare etablerade kontakter med sakkunniga hittades respondenterna genom ett snöbollsurval. Detta gav upphov till respondenter med erfarenheter inom eller av statliga institutioner samt kunskap kring relationen mellan individer inom kriminella nätverk och rättsväsendet. Detta genom tidigare arbete av myndighetsutövning eller tidigare erfarenheter av det. Snöbollsurval är enligt Bryman (2018 s. 245) ett bra tillvägagångssätt om man vill nå fler kvalificerade respondenter genom få etablerade kontakter. Ett snöbollsurval kan dock ej anses som slumpmässigt och kan därför ej anses vara generaliserbart eller representativt för en större befolkning vilket ur en kvalitativ synvinkel oftast inte är målet (Bryman, 2018 s. 245).

Många initiala kontaktförsök gjordes därmed med olika personer, organisationer och statliga myndigheter i Stockholm, Malmö, Lund och Göteborg. Utifrån dessa kontakter genererades ett antal intressenter varav intervjuer genomfördes med totalt fyra respondenter vilka var tillgängliga och intresserade att delta. Respondenterna var alla vuxna och bestod av tre män och en kvinna. Tre stycken anses vara sakkunniga inom ämnet medan den fjärde talade från egna erfarenheter, det vill säga har tidigare haft eget engagemang i olika kriminella nätverk.

4.7 Intervjuer

Respondenterna har intervjuats separat och har själva fått bestämma plats för intervjun. Två av intervjuerna har skett i person på respondentens arbetsplats och på Lunds Universitet. De andra två intervjuerna utfördes digitalt via Zoom och Skype. Vardera intervjutillfälle tog mellan 40 - 60 minuter. Vid tre intervjutillfällen har båda författarna varit närvarande varav en har intervjuat och en har hjälpt till med observationer, anteckningar och eventuella följdfrågor eller förtydningar. Intervjuerna har spelats in på en iPhone eller via Zoom eller Skype för att sedan transkriberas detaljrikt inför analys. Att spela in en intervju ger möjligheter för den som intervjuar att hålla fokus på respondentens svar och på vad och vilket sätt respondenten svarar på (Bryman, 2018 s. 577). Det har gjorts överväganden om förändringar i intervjuguiden efter vardera intervju men beslut har tagits i att ej förändra frågeställningarna då det ansågs viktigt att samma frågor ställdes till samtliga respondenter för att få ett analyserbart och replikerbart material.

4.8 Analys

Det har utförts tematiska innehållsanalyser där normmodellen har använts för att filtrera materialet och urskilja vad som är av relevans för att svara på studiens forskningsfrågor. Tematisk analys innebär att olika teman identifieras utifrån studiens syfte varav dessa kan ge utökad förståelse för valda teorier som avses tolka ett visst fenomen (Bryman, 2018 s.703). Genom att använda tematisk innehållsanalys har materialet på så sätt kunnat kategoriseras utifrån relevanta teman kopplade till teorin.

Vid analys av materialet från både de systematiska litteraturöversikterna och intervjuerna har utgångspunkten varit normmodellen. Detta för att skapa förståelse kring tidigare etablerade normers förutsättningar.

Normmodellen har använts för att dispositionera och skapa en tydlig förståelse utifrån vilka delar som krävs vid normskapande eller för en norms överlevnad. För förståelse och transparens kring den tematiska analysen har samtligt material tolkats genom en tabeller (*Se Bilaga 8 & 9*).

Den levande rätten används som ett komplement till normmodellen vilket ger en möjlighet att sätta normbildning i en subkulturell kontext. Den levande rätten kan även visa hur en alternativ rättslig kultur kan ta sig i uttryck och hur den kan påverka en individs handlingsutrymme. Teorin är därmed ämnad att skapa förståelse för den rättsliga socialiseringsprocessen och sätta materialet i en rättspluralistisk kontext. Men även för att ge ett mesoperspektiv på implementering av normer och en introduktion till relationen mellan den avsedda gruppen och rättssystemet.

4.9 Metoddiskussion

Studiens syfte har dels varit att undersöka vad som krävs för att en lagstiftning ska verka normförändrande i miljöer präglade av subkulturella normer. Dels att undersöka vilka förutsättningar det finns bortom de rättsliga att bryta tystnadskulturen inom kriminella nätverk i Sverige genom ett införande kronvitnesssystemet. Detta innebär att insamling av data och resultat är genererade genom triangulering. Bryman (2018 s. 467) rekommenderar triangulering för att öka den interna validiteten i en studie. Upplevelsen är att detta tillvägagångssätt har gett en större och djupare förståelse över ämnet i fråga.

Med två genomförda systematiska litteraturöversikter för tidigare forskning har ett grundligt och uttömmande arbete genomförts för att få en bild av hur forskningsläget ser ut gällande avsedda ämnen. Dock berör dessa ämnen många områden varav det finns

utrymme för mer djupgående undersökningar av vissa specifika delar av de olika komponenterna i studien.

Den kvalitativa ansats som tagits i denna studie anses vara positiv men för mer reliabla och valida resultat hade studien med fördel kunnat kombineras med en kvantitativ ansats. Flermetodsforskning kan ge en mer heltäckande och därmed en mer trovärdig bild av ett visst ämne (Bryman, 2018 s. 765).

4.9.1 Systematisk litteraturöversikt

För att undvika partiskhet i analysen har samtliga intressanta artiklar från (SL1) och (SL2) studerats oberoende av båda författarna. Det finns alltid en risk för partiskhet vad gäller rapporterade resultat i en systematisk litteraturöversikt (Petticrew & Roberts, 2006, 126-127). I ett försök att undvika detta har intressanta artiklar identifierats av en av författarna medan den andra har fått granska dessa varav båda författarna har kommit till en överenskommelse över valda artiklar.

Efter utförandet av (SL1) så fanns det som tidigare nämnts en farhåga om att enbart en del av intresseområdet för studien representerades. Detta motiverade en helt ny systematisk litteraturöversikt (SL2). Inför (SL2) rådfrågades en kontakt på Samhällsvetenskapliga biblioteket i Lund för att se till att sökorden och söksträngarna verkligen skulle generera det material som var intressant för studiens syfte. Detta gav mer klarhet gällande sökorden samt en kunskap över de sökredskap som användes varav en ny metod av själva litteratursökningen kunde användas. Denna nya metod innebar rena sök utan begränsningar som sedan kunde kombineras med varandra varav begränsningar sedan kunde appliceras. I efterhand går det att diskutera huruvida en applicering av denna metod redan från början hade gett en mer tydlig och lättläst metodredovisning. Dock gick det ej att finna presenterade artiklar från (SL1) i (SL2).

Genomgående för både (SL1) och (SL2) är att de genererade sökträffarna enbart producerade få relevanta artiklar (se Bilaga 2 & 3). Ett stort antal artiklar i sökträffarna sorterades bort då de antingen var rena medicinska studier alternativt för specifika för normförändring i områden som låg utanför denna studiens intresseområde. Enligt Petticrew och Roberts (2006 s. 83) så kan detta bero på att sökningarna ej har varit tillräckligt känsliga eller specifika. För att en sökning ska vara känslig så menar dom att träffarna bör generera många relevanta artiklar och för att den ska vara specifik bör träffarna ej generera irrelevanta artiklar (a.a.).

I efterhand hade sökorden eventuellt kunnat korrigeras för att utesluta i alla fall de många medicinska artiklar som påträffades. Dock anses det ha gjorts en grundlig genomgång av olika sökord och av det material som verkar finnas tillgängligt gällande avsett intresseområde.

En tematisk innehållsanalys av samtliga valda artiklar har därefter genomförts för både (SL1) och (SL2) av den författare som ej valt ut artiklarna. Tematisk innehållsanalys används för att identifiera teman och urskilja ett mönster i vad den övergripande bilden säger om respektive ämne (Bryman, 2018 s.705). Positivt var att det uppkom ett flertal dubletter vilket kan indikera att sökningarna varit uttömmande för det specifika syftet (Se Bilaga 6). Vid analys togs både frågeställning, syfte och problembild med i beräkningarna.

4.9.2 Intervjuer

Vad gäller intervjuerna som ligger till grund för resultatet riktat mot den andra frågeställningen så finns det vissa betänkligheter som känns nödvändiga att nämna. Valet av att genomföra intervjuer är ett bra val men det finns vissa tveksamheter gällande metod och dess utförande genom studien vilka beskrivs nedan:

Att majoriteten av respondenterna ej talar utifrån egen erfarenhet av kriminella nätverk utan enbart kan ses som sakkunniga i området var ett val som gjordes tidigt under planeringsstadiet av studien. Det fanns en oro gällande inte bara de etiska aspekterna utan även för hur dessa kontakter skulle nås. Dock ledde snöbollsurvalet till en respondent som hade egna erfarenheter från olika kriminella nätverk och som gärna delade med sig av sina uppfattningar i ämnet. Svaren från samtliga respondenter var till stor del i samklang med varandra. I och med det går det att argumentera för att deras gemensamma upplevelse av normerna inom kriminella nätverk faktiskt verkar stämma överens med varandra. Detta kan höja trovärdigheten i studien.

Det öppna formatet av specifika frågor kan ha gett en effekt av ospecifika svar. Bryman (2018 s. 316) påpekar att öppna frågor inte bara kräver mer av respondenten utan även av intervjuaren. Dock var upplevelsen att de obesvarade frågorna i många fall besvarades i anslutning till annan fråga. Därmed går det att diskutera huruvida studien kan påvisa en hög validitet. En hög validitet kräver korrekta mätningar, det vill säga att det man i själva verket mäter det man avser mäta (Bryman, 2018 s. 209).

Redan under första intervjun visade det sig att vissa frågor behövde förklaras för respondenten. Detta kan indikera på att frågorna antingen var för specifika alternativt

var för komplicerat ställda. Tekniska uttryck bör undvikas i de frågor som ställs för att försäkra att frågan tolkas på rätt sätt (Bryman, 2018 s. 326). Det gjordes en övervägning efter den första intervjun om huruvida frågorna borde justeras varav beslutet blev att behålla dem som de var i avseende av stringens i analysen.

Ansträngningar gjordes för att undvika eventuell intervjuareffekt. Olika faktorer rörande intervjuaren kan leda till en skevhet i det inhämtade materialet (Bryman, 2018 s. 287). Det skedde inga tidigare diskussioner med respondenten om hur de skulle svara under intervjun. Dock fanns det behov under intervjuernas gång vid några tillfällen att förklara inom vilket område vissa frågor ställdes utifrån. I vissa fall berodde detta på att respondenterna ej läst det informationsbrev som delgivits dem, i vissa fall berodde detta på att respondenten ej förstod frågan.

Bryman (2018, s. 262) talar om hur två intervjuare istället för en inte nödvändigtvis påverkar studien positivt. Att valet föll på att båda delta vid intervjuerna gav en möjlighet att inte bara fokusera vad respondenterna svarade utan även på hur.

4.10 Forskningsetik

Genom arbetets gång har etiska frågor övervägts och beslut fattats främst angående urval och kontakt med respondenter. För att skydda respondenternas integritet mot potentiell kränkning eller skada har författarna genom studiens gång övervägt Vetenskapsrådets forskningsetiska principer från 2002. Där beskrivs fyra huvudkrav i form av informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 2002 s.6). Enligt dessa krav så bör respondenterna informeras om i vilket syfte avsedd studie genomförs och hur den information som hämtas in kommer att hanteras, lagras och användas (Vetenskapsrådet, 2002 s.7 & 14). Därutöver bör respondenterna få kännedom om att deltagandet i studien kräver ett samtycke men är frivilligt och möjligt att avbryta sin medverkan när som helst under studiens gång (Vetenskapsrådet, 2002 s. 7&9). Dessutom är det av vikt att kunna försäkra sig om att insamlande, hantering, lagring och analys av data sker med högsta konfidentialitet (Vetenskapsrådet, 2002 s. 12). För att möta de principiella kraven har ett informationsbrev med tillbörlig information skickats ut till samtliga respondenter (*Se Bilaga 10*). Intervjufrågorna har utformats på så sätt att dessa ej bör leda till svar som avslöjar respondenternas person eller yrkesroll (*Se Bilaga 7*). Respondenter för studien kontaktades via mail med ett informationsbrev om studien. Informationsbrevet innehöll

studiens syfte, vad intervjun var avsedd att beröra, den förväntade tidsåtgången för intervjun, hantering av uppgifter samt en erbjudan om att få intervjufrågorna skickade till sig innan intervjun. Informationsbrevet innehöll även hur uppgifter skulle hanteras och behandlas för att möta konfidentialitetskravet.

Samtlig rådata hanterades enbart av författarna och anonymisering har skett vid transkriberingen av ljudfilerna. Transkriberingarna finns kvar för granskning av examinatorn men raderas i fullo efter examinering.

5. Analys & resultat

Här presenteras sammanslaget resultatet av de två systematiska litteraturoversikterna utifrån en teoretiskt förankrad innehållsanalys. Två olika söksträngar har använts för att fånga in litteratur om både normförändring och subkulturer

5.1 Vilja & värde

Legitimitet är en upplevelse av att lagen och dess aktörer har rätt att sitta i den maktposition som de gör och att de utifrån det är berättigad en viss hänsyn och lydnad (Fine, 2021 s.4). En bristande legitimitet kan därför antas ta sig i uttryck som en ovilja att ta till sig rättsliga normer eller att individer inte tillskriver rättsliga aktörer auktoritet. Därför blir det tydligt utifrån litteraturen att en legitimitet inför lagen och dess aktörer är en väsentlig drivkraft för att individer ska ta till sig rättsliga normer.

Utifrån litteraturen går det att se att rättsliga normers legitimitet grundar sig i tre komponenter: Individerna för vilka de rättsliga normerna är ämnade för måste uppleva auktoriteter som legitima; Aktörernas beteende måste vara enhetligt med denna syn; vara en produkt av tidigare sociala interaktioner och upplevelser med auktoriteter (Tyler & Huo, 2002 i Fagan & Tyler, 2005 s. 220). Det framgår dessutom att för att rättsliga normer skall uppnå legitimitet måste dessa upplevas som rättvisa (Fagan & Tyler, 2005 s. 222). Centralt för den processrättsliga modellen av rättslig socialisering är därför till vilken grad individen upplever att rättens aktörer och auktoriteter i större allmänhet behandlar människor rättvist (Fine, 2021 s.4). Vissa krav måste uppfyllas för att en rättslig process skall upplevas som rättvis. Kraven är att individer måste känna att det finns en möjlighet för dem att uttrycka sina åsikter och oro; beslutsprocesserna måste vara sakliga, neutrala och faktabaserade; människor måste också uppleva i det mellanmänniska bemötandet att auktoriteter agerar välvilligt (Tyler, 1990; Tyler & Huo,

2002 i Fagan & Tyler, 2005 s. 222). En rättvis behandling reducerar risken för att individer skall uppleva en känsla av oförrätt och aggression mot samhället och rättsväsendet i sig (Hirschi, 1969 i Fagan & Tyler, 2005 s. 222). Utifrån litteraturen går det därför att koppla normers legitimitet till individens värde och vilja samt attityd till normers efterlevnad. Samt att stark legitimitet även är kopplad till en större övertygelse om rätten och dess aktörers professionalism, ett samarbete och en viss närhet till aktörerna ökar därför chanserna för regelefterlevnad (Fine 2021 s.5). Legitimitet är även ett kontextberoende begrepp, i vilket individer som lever i vad som benämns som tryggare områden tillskriver rätten och dess aktörer en högre legitimitet (Fine, 2021 s.4). Det vill säga att individer som istället lever i områden som präglas av sociala sjukdomar och disorientation tillskriver generellt rätten och rättsliga aktörer en lägre legitimitet (a.a.).

5.2 kognition och kunskap

Vår subjektiva uppfattning av rätten skapas genom observation av rättskipning men även genom situationer där vi själva är aktörer i utövandet av rätten genom sk. *Law in action* (Fagan & Tyler, 2005 s.220). Rättslig socialisering är ett paraplybegrepp som syftar till den process och de faktorer som formar individers uppfattning av rätten och dess aktörer (se Reising, Wolfe, & Holtfreter, 2011; Tapp, 1976, 1991; Tapp & Levine, 1974; Trinkner & Cohn, 2014; Tyler & Trinkner, 2018 i Moule Jr m.fl. 2019 s. 27). Det föreligger således likheter med Hydéns teori kring kunskap och kognition och definitionen av rättslig socialisering. En utvecklad approach till rättslig socialisering är den processrättslig modell som även inkluderar en individs tidigare erfarenheter med rättsväsendet och dess aktörer som en betydande faktor (Moule Jr m.fl. 2019 s.27). Det framgår genom litteraturen att delta i motståndskulturer till rättsväsendet kan vara pådrivet av upplevda negativa erfarenheter av rättsväsendet och dess aktörer (se Dixon & Maher, 2002 i Downing & Copeland, 2015 s.271). Dessutom att ett deltagande i motståndskulturer kan leda till en ytterligare alienation av rättssystemet och dåliga erfarenheter (a.a.). Vilket går att härleda till argumentet av att när rättsliga aktörers beteende upplevs som rättvist har människor lättare för att internalisera prosociala normer (se Tyler, 2006 i Moule Jr m.fl. 2019 s.27). Däremot när rätten och dess aktörers beteende inte matchar individers förväntningar är det stor sannolikhet att individer avvisar normerna (se Trinkner & Cohn, 2014 I Moule Jr m.fl. 2019 S.27). Normerna

influerar i sin tur en individs subjektiva förståelse av situationer och kontext vilket direkt påverkar dess handlingsmöjligheter (se Copes m.fl. 2013; Sampson & Bean, 2006; Swidler, 1986 i Moule Jr m.fl. 2019 s.28). Vilket ligger som argument för att individens världsbild, dess kunskap och kognition är ett resultat av individens rättsliga socialiseringsprocess som en normbildningsprocess.

Det framgår även i litteraturen att utrymmet för effektfulla normförändrande insatser är störst i tidig barndom (Berger, m.fl. 2020 s.508). Detta eftersom att skolgången och rättssystemet sedan skall sedan verka som normstärkande instanser och förstärka de rättsliga normerna(a.a.). Vilket indikerar på att lagens legitimitet därför inte är statisk utan kan för vissa svikta under olika livsskeden (Fagan & Tyler, 2005 s.236).

En rättslig socialisering innebär även ett internaliserande av en rättslig moral kring rätt och fel samt en legitimerande inställning till auktoriteter (se Tapp, 1976; Tapp & Levine, 1974 i Moule Jr m.fl. 2019 s.35). I likheter med normmodellens teori kring störningar i normbildningsprocessen lyfter även Fine (2021) störningar som kan påverka en individs rättsliga socialisering. I Fine (2021 s.7) framgår det att den rättsliga socialiseringsprocessen kan skadas av dåliga erfarenheter med auktoriteter, problematiska familjeförhållanden eller dåliga och oordnade förhållanden i bostadsområdet. Detta ger i sin tur uppfattningen att institutionernas legitimitet samt olika grader av cynism och moralisk tvetydighet är faktorer som påverkar den rättsliga socialiseringen hos barn som vuxna och kan därför bidra till ett skapande eller ihållande av kriminellt beteende (Fagan & Tyler, 2005 s.221).

5.3 System och möjligheter

Det framgår i litteraturen tidigare övertygelser kring att subkulturella normer skulle vara grupp-specifika och att de endast kunde appliceras på ett segment av samhället (Moule Jr m.fl. 2019 s.27). Under senare år har det istället gått att se att det är resultatet av strukturella förhållanden som i sig fostrar subkulturella normer och övertygelser (a.a.).

Utifrån normmodellen lyfter därmed litteraturen strukturer och systemmöjligheter runt individen som en gynnsam eller ogynnsam grogrund för subkulturella normer. Andersson och Wilson i Moule Jr (2019 s.28) påpekar att isolering av individer från sociala institutioner, avsaknaden av utbildning och arbetsmöjligheter samt diskriminerande upplevelser skapar ett kontext för subkulturella normer att

utvecklas. Det framgår att när rättssystemet och dess aktörer som ska stå för skyddandet av individer och kollektivet inte är betrodda är det i den segregerade urbana ekologins natur att skapa kollektiva strategier för att ordna sig säkerhet (se Massey, 1995 i Downing & Copeland, 2015 s.272). Detta leder till större informell social kontroll en ökning av våld och större risker för utsatthet (a.a.). Där av är tystnadskulturen motiverad i kontext snarare än av en kulturell spridning som exempelvis genom populärkultur som musik (Downing & Copeland, 2015 s.278). Det framgick av litteraturen att individer bosatta i socialt missgynnade områden med större förekomst av våld även hade en större övertygelse i de informella gatukoderna (se Intravia m.fl. 2014; Stewart & Simons, 2006 i Fine, 2021 s.3). Vilket indikerar på att dessa system förhållandena gynnar en subkulturell normbildning vilket även framgår i Fine (2021). Fine redogör för Anderssons (1999) hypotes om att grunden för uppkomsten av gatukoder är de förfallna områden och dess förhållanden (Fine, 2021 s.3). Hypotesen är att gatukoder skapades i områden där avindustrialiseringen slog som hårdast varav statusgivande möjligheter som jobb och utbildning försvann (a.a.). Problem uppstod då med social isolering, ökat våld, droghandel en svart marknad samt en bitterhet och viss aggression i respons till de oundvikliga strukturella bristerna som präglade dessa områden (a.a.).

5.4 Levande rätt

Av litteraturen framgår att störningar vid den rättsliga socialiseringsprocessen resultera i ett avvikande eller fränstötande av rättsliga normer samt att det kan orsaka en socialisering in i subkulturella normer kring vad som är rätt och fel (Moule Jr m.fl. 2019 s.35). Subkulturella normer skapas i det vakuum då existerande normer som är kopplade till samhällets institutioner upplevs som orättvisa eller helt irrelevanta för individens dagliga liv (se Anderson, 1999; Sampson & Bartusch, 1998 i Moule Jr m.fl. 2019 s.28). Och att det är där rätten och dess aktörers inflytande avtar som det finns utrymme för gatukoder att skapas (se Andersson,1999 i Moule jr m.fl. 2019 s.28). Negativa processrättsliga erfarenheter av rättsväsendet räcker därför inte enbart för att utveckla en övertygelse i subkulturella imperativ som gatukoder (Moule Jr m.fl. 2019 s.36).

Litteraturen lyfter att subkulturella normer och gatukoder sträcker sig över olika kontexter av miljö, etnicitet och livsskeden (se Intravia, Wolff, Gibbs, & Piquero, 2017; Keith & Griffiths, 2014; Moule Jr, Decker, & Pyrooz, 2017; Taylor, Esbensen, Brick, &

Freng, 2010; Moule Jr. m.fl, 2015; Piquero m.fl. 2012 i Moule Jr m.fl. 2019 s.28).

Litteraturen lyfter även en nära relation mellan rättslig cynism och subkulturella normer vilket presenteras som att en legitimering av dessa normer är en verkan av ett misslyckande att tro på innehållet i samhällets institutionella rättsnormer (se Anderson, 1999; Piquero m.fl. 2005.13 i Moule Jr m.fl. 2019 s.35). Det finns därför indikationer indikationer på att subkulturer är en kontextöverskridande motreaktion på rättssystemet och dess aktörer (Moule Jr m.fl. 2019 s.28). Samt att subkulturella normer där av är ett resultat av en variation av sociala inlärningsmekanismer som ligger till grunden för att en sådan kultur kan skapas (Downing & Copeland, 2015 s. 282).

Att se förövarens handlingar som ett resultat av en informell beteendekod som den upplever sig vara förpliktigade till att följa är en viktig del i att förstå kriminellt beteende (Benett & Brookman, 2011 s.84). Men även dess koppling till ett informellt rättssystem och de organisatoriska imperativ som Erlich benämner som den levande rätten. Slutligen indikerar litteraturen även på att respekt används som ett kulturellt kapital (Downing & Copeland, 2015 s.271). Samt att begreppet *snitching* är ett konstrukt av en kulturell process i vilket man identifierar men även rangordnar respekt i förhållande till hur individer hanterar polisen, denna process kan bäst beskrivas som en socialisering in i gatukoden (a.a.).

5.2 Intervjuer

Här presenteras resultatet från intervjuer i vilket har analyserats utifrån Hydén och Wickenberg normmodell och den levande rätten.

5.2.1 Värde och vilja

Respondenterna fick frågor kring deras upplevelser av ifall det inom den avsedda gruppen finns en önskan om strafflindring eller en strävan kring att vara en del av samhället var rätten upplevs som legitim. Men även huruvida respondenten upplever att den avsedda gruppen upplever rättsliga repressalier. Detta för att belysa om respondenterna upplevde att det inom kriminella nätverk fanns ett värde av eller en vilja till att ta till sig rättsliga normer.

Utifrån vårt material framgick det en uppfattning av att attityder kring bristande legitimitet hos avsedda aktörer för rättsliga normer och rättsliga repressalier...

“Det skapar en viss pondus.. Jag har suttit inne... på klass 1 i hall.. Eller jag har ju vart på kumla.. Alltså så det blir ju.. Det skapar... ju ett slags incitament i kriminalitet men också i status..”

(I.P 2)

...samt ett bristande förtroende.

“Så länge man inte har städat sin egen bakgård ... så kommer det ALDRIG någonsin finnas ett förtroende för det här rättssystemet.”

(I.P 3)

Det framgick även en upplevelse om att aktörerna upplevde sitt handlande som legitimt.

“Dom förstår inte att det blir så här mycket, så här långt straff att men det har ju kopplingar till att de inte ser att en det är en brottslig handling i många fall.”

(I.P 1)

Genom materialet kunde man se att samtliga respondenter upplevde att det fanns en ovilja från avsedda aktörer att samarbeta med rättsväsendet

“man vill ha en distans , Man gör kanske ofta det som man blir ålagd, men inte mer. Det är liksom ganska, korta samtal det är ganska så... en distans som jag känner “

(I.P 1)

Det insamlade materialet indikerar att normen kring tystnad var förankrat i starka kollektiva värderingar.

“Det det är, det finns ju ingen, det finns ju inget nätverk eller gäng som som accepterar det. Det är ju liksom. Det det här är ... heh.. där är, alltså är du, är du med i ett nätverk eller är du med i ett gäng och...ja, samarbetar med polisen.. golar du, gör du nåt sånt så kommer ju inte bara dina egna vara emot dig utan du kommer ha alla andra emot dig också”

(I.P 3)

Respondenterna uppgav dock olika upplevelser kring de avsedda aktörernas vilja till att vara en del av samhället och ta till sig rättsliga normer, vad som istället framgick var en vilja till att tillhöra någonting och vara en del i en gemenskap inte nödvändigtvis vars rättsliga normer och dess aktörer upplevs som legitima.

“Generellt att man reagerar inte ett socialt vakuum utan att sen att de har liksom en upprättat en egen struktur och så liksom klart de vill tillhöra någonting det vill ju ofta... liksom det.... man vill ju visa att man på något sätt har en tillhörighet, att man man är någon inom någon grupp.”

(I.P 1)

Det framgår i materialet ett eventuell skifte av värderingar vid olika vändpunkter i livet varav en exitprocess från den kriminella miljön verkar kännas mer möjlig. Detta ger på så sätt en öppning för att bryta normen om tystnad men då krävs det ett lättåtkomligt alternativ.

“jag tänker att svårigheterna är väl att ska man få någon att vilja hoppa av och bryta de mönstret.. Bryta det man håller på med.. Bryta det umgänge.. Sluta med det .. så måste man ju erbjuda något annat..och det måste vara ganska så lätt åtkomligt..det är väl det viktiga.. ”

5.2.2 Kognition och kunskap

För att få en uppfattning kring upplevelsen av de avsedda individernas kognitiva förmåga att navigera mellan rätt och fel tillfrågades respondenterna om deras upplevelse av de avsedda aktörernas förmåga till medvetna övervägning av potentiella utfall innan handling. Detta för att få en generaliserad bild av de avsedda individernas kognitiva förmåga för att senare kunna dra slutsatser kring deras medvetna handlande utifrån att det just är ett medvetet handlande.

Vad som framgick var en generaliserad bild av att majoriteten av de avsedda individerna hade förmåga och kapacitet att göra avancerade övervägningar och handla strategiskt. Endast i undantagsfall upplevdes det att dessa individer var mer eller mindre impulsdrivna samt att det förekom en multiproblematik, dock var det inte dessa individer respondenterna utgick från när individer inom kriminella nätverk diskuterades. Respondenterna tillfrågades även kring upplevelsen av avsedda individers relation till rättssystemet och rättsliga repressalier. Men även om eventuella tveksamheter om att prata med rättsliga aktörer, svårigheter att bryta förhållningsregler och respondenternas upplevelse av avsedda individers samhällsintegrering.

Utifrån det insamlade materialet finns det en indikation på att olika individer har olika förutsättningar vilket tas i uttryck genom att rättsliga repressalier kan ha olika effekt för de avsedda aktörerna beroende på tankemönster och vilka verktyg de har att hantera olika situationer med.

“Då tänker väl jag ändå lite på.. Vad man har lite för förmågor själv.. För svårigheter.. Vad som finns för back upp runt om .. mer sådana förutsättningar tänkte jag”

(I.P 4)

Det framgår även i viss mån hur en bristande integrering i samhället och kunskap om samhällsviktiga system begränsar individens handlingsmöjligheter.

“Man har liksom inte riktigt, om man säger...dom här.. Man har kanske inte starka sociala band till samhället, lagar och regler Det är det liksom ofta när man när man nystar i det så kan man liksom få fram vissa av de här attityderna.”

(I.P 1)

I materialet framkommer även en upplevelse kring en låg upplevd beteende kontroll gällande att ta sig ur den kriminella miljön.

“De här insatserna skulle ha gjorts sjukt långt innan i sånt fall.Det kan öka hur mycket du vill. Det kommer inte spela någon roll... för att dom är redan så långt gångna när de är i den miljön, när de är i det

nätverket, när de är i det gänget. Dom kan inte backa då, det spelar ingen roll. Hög straffen hur mycket du vill..”

(I.P 3)

Det framkommer även en hur bristande kunskap hämmar samhällets och dess aktörers handlingsutrymme att hantera problematiken med kriminella nätverk.

“Saknas intresse och förståelse för hur kriminalitet funkar och .. hur man jobbar i det civila samhället och med civila krafter... så länge ni (Sverige) inte har det.. Och kör på och verkligen går in med det.. Så kommer inte detta ge effekt.. .”

(I.P 2)

5.2.3 System och möjligheter

För att få en ökad förståelse kring kontextuella faktorer och systemets påverkan på individers handlingar tillfrågades respondenterna kring deras upplevelse av huruvida det verkar finnas svårigheter kring att bryta subkulturella förhållningsregler. Men även om integrering till samhället och faktiska möjligheter att använda sig av ett kronvitnesssystem.

I materialet lyfts individens geografiska samt sociala kontext som främjande eller hämmande av rättslig socialisering och önskvärt beteende.

“Men sen när han kommer tillbaka i gamla mönster geografiskt liksom du begränsar du ditt handlingsutrymme till att bara göra det som gruppen... den den dåliga gruppen har liksom. Så att det är så svårt och vi kan liksom inte göra hur mycket som helst alltså. Vi vi vi har honom, en klient hit här några gånger i veckan, vi jobbar med detta men sen då gå tillbaka till det här kontexten som som motverkar allting som vi försöker bygga upp.”

(I.P 1)

Det visar även de avsedda individernas individuella och kontextuella men även strukturella förutsättnings avgörande roll för att kunna bryta ett normativt beteende.

“Sen, sen tycker jag generellt sett att att.... systemet efter när de när dom... ehmm [organisation] där vi ska följa upp dem då, att det är inte tillräckligt kanske. Sen, sen handlar det mycket om att individen kanske inte vill själv.. Men att det inte finns jättemycket alternativ..då för, för det alter.. för.. för att lämna. Att hitta ett annat sätt att leva..”

(I.P 1)

Dessutom indikerar materialet att individen måste ha en meningsfull kontext för att kunna må bra och skapa eller bibehålla en legitimitet för rättsliga normer.

“Att skapa utbildning till dessa.. Personerna..så att de kommer ut.. Att det finns en vårdkedja.. Ute liksom.. Att det finns klart med jobb.. Det finns klart med boende.. Sysselsättning och så vidare.. De grundläggande sociala rättigheter som man som människa överlag mår bra av...”

(I.P 2)

5.2.4 Levande rätten

Rätt skapad som organisatoriska imperativ genom sociala föreningar inom formella eller informella sociala grupperingar benämns som *living law*. I materialet finns det indikationer på att normer om tystnad är ett exempel på ett sådant imperativ som existerar inom och mellan kriminella nätverk i Sverige.

“Man talar inte om vad någon annan har gjort eller inte ens vad jag själv.. Jag kan säga att jag har inte gjort det det var någon annan men jag vet inte vem eller det talar jag inte om..jaa det är väldigt uttalat att man inte pratar.”

(I.P 4)

Materialet indikerar därför på att normer om tystnad inte är förankrade i endast en gruppering utan har en förankring i den kriminella kulturen.

“Golar du, gör du nåt sånt så kommer ju inte bara dina egna vara emot dig utan du kommer ha alla andra emot dig också.”

(I.P 3)

Uttrycks som används av respondenterna för att beskriva den avsedda gruppen är uttryckt som *“vi och dem”, “den här världen”, “ parallellt med rättssystemet”, “undvika insyn”*, *“distans”* och *“motståndare”* vilket indikerar på ett motstånd förhållande till samhällets rättsnormer men även att individerna inte upplevs vara en del av samhället som lever under de rättsliga normerna. Uttryck som *“golare”* indikerar på en avsaknad av respekt för dem individerna som väljer att arbeta med rättsväsendet.

Materialet indikerar på att bryta mot normen av tystnad är en sanktionerad handling och följs av repressalier.

“Det.. det är ju det är lite som att säga grenen man själv sitter på. Det är ju...li.. det är ju som att medverka till dödshjälp på nåt sätt.”

(I.P 3)

Detta belyser ett användandet av informella rättsregler som ett instrument för social kontroll.

6. Diskussion och slutsats

I detta avsnittet redogörs en diskussion kring det insamlade materialet och tidigare forskning utifrån frågeställningarna. Avsnittet avslutas med en slutsats om vad studien har kommit fram till med ett förslag på framtida forskning.

6.1 Resultat diskussion

Vad säger tidigare forskning om vilka förutsättningar som krävs för implementering av normer genom lagstiftning inom subkulturella miljöer?

Utifrån den tematiska innehållsanalysen av litteraturöversikten blir det tydligt att det krävs tre förutsättningar för att en norm skall ändras, skapas eller bevaras. Det måste finnas en drivkraft, en vilja att ta till sig normen knuten till en individs egna värderingar samt kunskap och kognition och systemvillkor som tillåter normerna att ta fäste. Det bli också tydligt att subkulturella normers legitimitet och den levande rätten diskrepans till de rättsliga normerna är en faktor som måste tas hänsyn till vid implementering av normer. Av vad som framgår från litteraturöversikten är rättens legitimitet inte statisk utan har ett beroendeförhållande till att individen upplever processrättsliga normer och rättsliga aktörers beteende som rättvisa. Detta innebär att en individ kan socialiseras närmare eller också längre ifrån rätten genom processrättsliga erfarenheter. Vilket lyfter rättsliga aktörer och processrättsliga normers påverkan på huruvida en individ har vilja men även kunskap och kognition att ta till sig rättsliga normer.

Kunskap och kognition påverkar hur vi uppfattar världen (Hydén, 2002 s.285). Och därför även vår uppfattning av normers legitimitet och attityd mot rättssystemet. Därför går det att diskutera hur en begränsad tillgång till kunskap kan reducerar en individs handlingsutrymme men också individens upplevda beteendekontroll i vilken individen uppfattar sig själv kunna påverka dess livssituation. Därmed kan individers upplevelse av att kunna lämna en subkulturellt präglad miljö men även viljan att ta till sig rättsliga normer. Att isolera individer från olika sociala institutioner som utbildning och arbete ihop med en upplevelse av processrättslig oförrätt skapar ett kontext för subkulturella normer att utvecklas (se Anderson, 1999; Wilson, 1987, 2009 i Moule Jr m.fl. 2019 s.28). Brister i kunskap påverkar inte bara individers möjligheter för

integrering i samhället utan även samhällets handlingsutrymme att tackla problemet med denna typ av integrering.

Vilket leder oss in på den sista normbildande förutsättningen system och möjligheter. System och möjligheter syftar till skapandet av och möjligheterna till en gynnande kontext för den avsedda normen. Strukturella förhållanden fostrar subkulturella normer och övertygelser i vilket individens subjektiva förståelse av situationer och kontext influeras av. Det framgår i litteraturöversikten att socialt missgynnade områden inte är en bra kontext för rättsliga normer att gro i. Detta då dessa har en högre förbindelse med subkulturella normer vilket i sig har en hög korrelation med rättslig cynism och känslan av att rättsliga normer ej är legitima.

Litteraturen lyfter att kunskapen inte är jämnt spridd i samhället utan även den kontextuell och påverkas av samhällsstrukturer samt individers socioekonomiska status och kultur vilket gör den starkt kopplad till vilja och värderingar och system och möjligheter. Dessa tematiska uppdelningarna existerar således inte ensamma i praktiken utan lever i ett dynamiskt förhållande till varandra. Detta leder till svårigheter att kategorisera materialet då det ämnar att representera verkligheten och att dessa tematiska uppdelningar inte finns där. Resultatet präglas därför av ständiga överlappningar i begrepp och kontentan av materialet och är utifrån detta och flera andra metodologiska begränsningar inte ett resultat i vilket man kan generalisera. Men då detta arbete ämnar till att istället skapa en förståelse för de förutsättningar ett system har att verka inom en subkulturell miljö ses detta ändå kunna vara bidragande till att väcka intresse kring fortsatta studier om ämnet.

Hur upplever individer med kunskap och erfarenheter av kriminella nätverk och dess subkulturella miljö förutsättningarna för att kronvitnesssystemet skall ha en normförändrande effekt?

Utifrån de tre förutsättningar som presenterats så indikerar intervjuaterialet på att det finns ett bristande förankring i vilka och värde. Det framgår att rättsliga normer till stor del upplevs som icke legitima i och runt kriminella nätverk. Samt att det ej finns någon önskan om att tillhöra eller leva under rättsliga normer. Endast en känsla för inkludering och samhörighet upplevs eftersträvas. Även attityder kring ett bristande förtroende och en distans till rättssystemet uttryckes vilket kan skapa svårigheter i försök att få individer att legitimera processrättsliga normer.

Processrättsliga upplevelser och en känsla av rättvis behandling kan utifrån materialet argumenteras vara en viktig komponent i att motverka cynism och öka sannolikheten för rättsliga normer att upplevas som legitima för de avsedda aktörerna. Ett införande av ett kronvitnesssystem kan på så sätt medföra både nackdelar och fördelar för upplevelser av processrättslig rätt och orättvisor. En fördel kan diskuteras vara att motståndets förhållande mellan individen och rättens aktörer kan upplevas mindre vid samarbete kring ett gemensamt mål om straffreduktion där båda parter får ut en vinning av det. Det kan dock finnas en osäkerhet kring vilka förväntningar den tilltalade kan ställa på att dess uppgifter kommer leda till straffreduktion då detta beslutas först av domstol. Detta är en oro som tidigare kritiker lyft som ett skäl till att inte skulle vara effektivt men kan utifrån den processrättsliga aspekten av rättslig socialisering även bidra till en störning i den rättsliga socialiseringen och ett ihållande av subkulturella normer och värderingar. Något som kan likna en socialisering in i ett motsatsförhållande till rättssystemet och dess rättsnormer. Detta kan också ses ha sin grund i att de existerande institutionella normerna upplevs som orättvisa eller irrelevanta för aktörens dagliga liv (se Anderson, 1999; Sampson & Bartusch, 1998 i Moule Jr m.fl. 2019 s.28).

Intervjumaterialet tyder på att det redan finns en upplevelse av svag legitimitet för rättsliga normer inom kriminella nätverk. Och att individens sociala kontextet framgår vara en faktor i huruvida aktörer tillskriver rättsliga normer legitimitet och attityd samt belyser gruppens påverkan i skapandet och bevarandet av normer. Det finns heller inte några indikationer på att det i dagsläget finns normer i andra system som sociala eller ekonomiska likt fallet med Hallandsåsen som kan anses vara fördelaktiga för en implementering av normer kring att bryta tystnad. Vad som dock framgår genom intervjumaterialet är att när individen genomgår en exitprocess bort från nätverket verkar det finnas ökade förutsättningar i både vilja och värderingar samt system och möjligheter genom olika avhoppverksamheter.

Intervjumaterialet indikerar på att förutsättningar av kognition och kunskap kring att ta till sig normen finns med att detta är högst individuellt och beror på person till person. Tillsammans med detta framkommer även en låg upplevd individuell handlingsbenägenhet vilket kan begränsa individer men också institutioner i dess arbete mot ett önskat beteende. Detta påverkar både förutsättningarna kring att vara mottaglig för kunskap men begränsar även individer och samhällsliga instansers möjligheter. I och med detta går det att diskutera om förutsättningarna finns för individer men också för

samhälleliga instanser för att rättsliga normer skall få en normförändrande effekt inom subkulturellt präglade miljöer såsom kriminella nätverk.

6.2 Slutsats och framtida forskning

Utifrån materialet från de systematiska litteraturöversikterna går det att se att en lagstiftning bör upplevas som rättvis för enskilda individer. Men även för den grupp av individer vars normer som lagstiftningen avser förändra, detta för att normen ska få fäste. Det framgår även att det är av vikt att det processrättsliga bemötandet upplevs som rättvist för auktoritetens legitimitet och den rättsliga socialiseringen.

Det finns subkulturer där det finns begränsade handlingsmöjligheter och som står i kontrast med rättsliga normer. Vill man applicera rättsliga normer inom dessa subkulturer kan det vara av vikt att ha en strukturell kontext men även ett processrättsligt förtroende hos de individer normen är avsedd för. Att individer upplever en delaktighet i utövandet av rätten och en känsla av att känna sig hörd minskar risken för cynism och därmed också tilltron på gatukoder. I det här fallet handlar gatukoder om den tystnadskultur som finns i och runt kriminella nätverk. På samma sätt som individer socialiseras in i rättsnormer kan kontextuella eller processrättsliga faktorer socialisera in individen i subkulturella normer. Normer påverkar ens subjektiva förståelse av situationer och kontext vilket kan ge individer med en subkulturell socialisering ett annat handlingsutrymme.

Individens kontext påverkar dess syn på auktoriteter som legitima och minskar eller ökar utrymmet där subkulturella normer kan utvecklas och frodas. Subkulturella normer skapas som reaktion mot de rättsliga normerna eller i frånvaron av dem. Samhällen eller områden präglade av desorganisation utvecklar subkulturella normer när rättsliga normer saknas eller inte stöds av de strukturella förhållandena. Att tidigt sätta in insatser för att påverka en individs livsförhållanden anses ge en större effekt i skapandet och upprätthållandet av önskvärda normer vilket minskar förutsättningar för subkulturella normer att få fäste.

Intervjumaterialet tyder på normer om tystnad och att dessa normer, det vill säga en tystnadskulturen är förankrad i en kollektiv värdegrund i och runt kriminella nätverk. Det visar även attityder kring ett bristande förtroende för rättsväsendet och en legitimering av ickerättsliga normer.

Vidare tyder intervjumaterialet på att det finns en upplevd avsaknad av gynnsamma samhällsstrukturer runt och inom den grupp individer normerna är avsedda för. Det framgår även att vid exitprocesser där individen redan är villig att lämna det kriminella nätverket så verkar förutsättningarna för att ställa upp som kronvittne öka.

Utifrån det samlade materialet verkar det i dagsläget finnas få förutsättningar för att ett kronvitnesssystem i Sverige ska ha en faktisk påverkan på den levande rätten och dess imperativ kring koden om tystnad i och runt kriminella nätverk. Materialet indikerar dock på att ett ökat processrättsligt förtroende och ett ökat förtroende för rättsliga aktörer hade gett gynnsamma effekter för rättsliga normer att ta fäste.

Innan lagen är implementerad så är dessa slutsatser enbart spekulativa. Därför är våra rekommendationer för framtida forskning att efter ett eventuellt införande av lagen utvärdera vilka effekter kronvitnesssystemet har haft i Sverige gällande att verka normförändrande gällande tystnadskulturen i och runt kriminella nätverk. Men även vilken effekt kronvitnesssystemet haft i andra länder med liknande rättssystem.

Källförteckning:

Bahr, J. (2019) Barns rätt att skyddas från fysiskt våld. (s.303- 325) I: Ponnert, L. edt and Sonander, A. edt (2019) *Perspektiv på barnkonventionen : forskning, teori och praktik*.

Upplaga 1. Studentlitteratur.

Baier, M., Nafstad, I. and Svensson, M. (2018) *Om rättssociologi : en introduktion*. Upplaga 1. Studentlitteratur. Available at:

<https://search-ebshost-com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=cat07147a&AN=lub.5151495&site=eds-live&scope=site> (Accessed: 1 June 2022).

Baier, M. (2016) *Social and Legal Norms : Towards a Socio-legal Understanding of Normativity*. [Elektronisk resurs]. Routledge. Available at:

<https://search-ebshost-com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=cat07147a&AN=lub.6572547&site=eds-live&scope=site> (Accessed: 1 June 2022).

Baier, M. and Svensson, M. (2018) *Om normer*. Upplaga 1. Studentlitteratur. Available at:

<https://search-ebshost-com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=cat07147a&AN=lub.5153206&site=eds-live&scope=site> (Accessed: 1 June 2022).

Banakar, R. (2013) 'Who Needs the Classics? - On the Relevance of Classical Legal Sociology for the Study of Current Social and Legal Problems', *Rettsociologi*. Available at:

<https://search-ebshost-com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=edsswe&AN=edsswe.oai.lub.lu.se.0ba74c80.ebea.4dce.b136.b47cc6f8c65c&site=eds-live&scope=site> (Accessed: 1 June 2022).

Banakar, R. (2020) Om rättssociologisk forskningsdesign. Nafstad, I. & Schoultz, I. (red) (2020) *Om rättssociologisk tillämpning*. Lund: Studentlitteratur s. 29-48.

Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*, 37(2), 122-147. doi:10.1037/0003-066X.37.2.122

Bennett, T. and Brookman, F. (2011) 'The Effect of the Code of the Street on Street Violence: Challenges for Crime Prevention', *International Review of Law, Computers & Technology*, 25(1-2), pp. 83-94. Available at:
<https://search-ebshost-com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=edshol&AN=edshol.hein.journals.irlct25.14&site=eds-live&scope=site> (Accessed: 1 June 2022).

Breger, M. L. et al. (2020) 'Corporal Punishment, Social Norms and Norm Cascades: Examining Cross-National Laws and Trends in Homes across the Globe', *William & Mary Journal of Race, Gender, and Social Justice*, 26(3), pp. 483-524. Available at:
<https://search-ebshost-com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=edshol&AN=edshol.hein.journals.wmjwl26.24&site=eds-live&scope=site> (Accessed: 1 June 2022).

Bryman, A. (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Tredje upplagan. Liber. Available at:
<https://search-ebshost-com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=cat07147a&AN=lub.5084875&site=eds-live&scope=site> (Accessed: 1 June 2022).

Brå, 2016 Kriminella nätverk och grupperingar - Polisens bild av maktstrukturer och marknader (Rapport 2016:12) Stockholm: Brottsförebyggande rådet. Available at:
<https://bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2016-08-23-kriminella-natverk-och-grupperingar.html> (Accessed: 1 June 2022).

Brå (2019) Tystnadskulturer en studie om tystnad mot rättsväsendet (Rapport 2019:10) Stockholm: Brottsförebyggande rådet. Available at:
https://bra.se/download/18.62c6cfa2166eca5d70ea8578/1614334364279/2019_10_Tystnadskulturer.pdf (Accessed: 1 June 2022).

Brå (2021) Dödligt skjutvapen våld i Sverige och andra europeiska länder (Rapport 2021:8) Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
Available at:
<https://bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2021-05-26-dodligt-skjutvapenvald-i-sverige-och-andra-europeiska-lander.html> (Accessed: 1 June 2022).

Dahlstrand, K. (2020) Om "Kodifierad statsrätt" . Nafstad, I. & Schoultz, I. (red) (2020) *Om rättssociologisk tillämpning*. Lund: Studentlitteratur ss. 225-247.

Downing, S. and Copeland, B. (2015) 'Criminality, Interpersonal Proximity and the Stop-Snitching Code: An Examination of Offender and Non-Offender Perceptions', *Current Issues in Criminal Justice*, 26(3), pp. 269–288. Available at: <https://search-ebshost-com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&AuthType=ip.uid&db=edshol&AN=edshol.hein.journals.cicj26.27&site=eds-live&scope=site> (Accessed: 1 June 2022).

Ervo, L. 1966 (2021) 'Plea Bargaining Changing Nordic Criminal Procedure: Sweden and Finland as Examples', *Rethinking Nordic Courts Ius Gentium. Comparative Perspectives on Law and Justice*, pp. 255–269. doi: 10.1007/978-3-030-74851-7_14.

Fagan, J. and Tyler, T. R. (2005) 'Legal Socialization of Children and Adolescents', *Social Justice Research*, 18(3), pp. 217–242. doi: 10.1007/s11211-005-6823-3.

Fine, A. Moule, R. Trinkner, R. Frick, P.J. Steinberg, L. & Cauffman, E. (2021) 'Legal Socialization and Individual Belief in the Code of the Streets: A Theoretical Integration and Longitudinal Test', *JUSTICE QUARTERLY*. doi: 10.1080/07418825.2021.1944285.

Forsberg, C. and Wengström, Y. (2016) *Att göra systematiska litteraturstudier : värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning*. 4. rev. utg. Natur & kultur. Available at: <https://search-ebshost-com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&AuthType=ip.uid&db=cat07147a&AN=lub.4782203&site=eds-live&scope=site> (Accessed: 1 June 2022).

Friis, E. & Åström, K. (2020). The Gap Problem. I Nafstad, Ida. & Schoultz, Isabel. (red.). *Om rättssociologisk tillämpning*. Lund: Studentlitteratur. ss. 107-122.

Gabriel-Węglowski, M. (2013) *The Key Witness as an Instrument of the System of Control of Organized Crime in Poland* Vol 5(2): Internal Security, ss. 127–140. DOI: 10.5604/20805268.1094133

Hart, Christopher (2018). *Doing a literature review: releasing the social science research imagination*. (Reprint). London: Sage Publications.

- Hart, C. (2018) *Doing a literature review : releasing the research imagination*. 2nd edition. SAGE Publications (Sage study skills). Available at:
<https://search-ebscohost-com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=cat07147a&AN=lub.5336438&site=eds-live&scope=site> (Accessed: 1 June 2022).
- Hydén, H. (2002) 'Normvetenskap', in *Lund Studies in Sociology of Law. Sociology of Law*, Lund University. Available at:
<https://search-ebscohost-com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=edsswe&AN=edsswe.oai.lup.lub.lu.se.0e26c7b4.0bcb.40a4.b322.d6c9eaa207bb&site=eds-live&scope=site> (Accessed: 1 June 2022).
- Hydén, H. (2021) 'Corona - en rättspolitisk utmaning!', *Statsvetenskaplig Tidskrift*, 123(5), pp. 315–342. Available at:
<https://search-ebscohost-com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=poh&AN=151988084&site=eds-live&scope=site> (Accessed: 1 June 2022).
- Lindstedt, I. (2019) *Forskningens hantverk*. Upplaga 2. Studentlitteratur. Available at:
<https://search-ebscohost-com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=cat07147a&AN=lub.5332772&site=eds-live&scope=site> (Accessed: 1 June 2022).
- Modig, C (2009). *Aldrig våld, 30 år av svensk lagstiftning mot aga*. Stockholm: socialdepartementet. Diarienummer: S2009.029. Available at:
https://resource-centre-uploads.s3.amazonaws.com/uploads/2763_0.pdf (Accessed: 1 June 2022).
- Moule Jr, R. K., Buruss, G.W., Gifford, F.E., Parry, M.M. & Fox, B. (2019) 'Legal socialization and subcultural norms: Examining linkages between perceptions of procedural justice, legal cynicism, and the code of the street', *Journal of Criminal Justice*, 61, pp. 26–39. DOI: 10.1016/j.jcrimjus.2019.03.001.
- Olsson & Sonander (2019) *Att omsätta lag i handling*. I: Ponnert, L. edt and Sonander, A. edt (2019) *Perspektiv på barnkonventionen : forskning, teori och praktik*. Upplaga 1. Studentlitteratur.

Petticrew, M. and Roberts, H. (2006) Systematic reviews in the social sciences : a practical guide. *Blackwell Pub.* Available at:
<https://search-ebscohost-com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=cat07147a&AN=lub.1631770&site=eds-live&scope=site> (Accessed: 1 June 2022).

Popper, M. (2013) 'Social trust, norms and morality', *Human Affairs*, 23(3), pp. 443–457.
doi: 10.2478/s13374-013-0140-6.

Schultz, P. W., Nolan, J.M., Cialdini, R.B., Goldstein, N.J. & Griskevicius, V (2007) 'The Constructive, Destructive, and Reconstructive Power of Social Norms', *Psychological Science*, 18(5), pp. 429–434. DOI:10.1111/j.1467-9280.2007.01917

Schoultz, I. edt and Nafstad, I. edt (2020) *Om rättsociologisk tillämpning*. Upplaga 1. Lund: Studentlitteratur. 15-25.

Thurén, T. (2019) *Vetenskapsteori för nybörjare*. Upplaga 3. Liber. Available at:
<https://search-ebscohost-com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=cat07147a&AN=lub.5376236&site=eds-live&scope=site> (Accessed: 1 June 2022).

Vetenskapsrådet. (2002) Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. Stockholm: *Vetenskapsrådet*. 17 sidor.
Available at:
https://www.vr.se/download/18.68c009f71769c7698a41df/1610103120390/Forskningsetiska_principer_VR_2002.pdf (Accessed: 1 June 2022).

Woodlock, J. (2020). Rättsmedvetande. I: Nafstad, Ida. & Schoultz, Isabel. (red.).*Om rättsociologisk tillämpning*. Lund: Studentlitteratur.ss. 265-282.

Lagtext och offentliga utredningar:

En stärkt rättsprocess och en ökad lagföring (SOU 2021:35) *Betänkande av utredningen om en stärkt rättsprocess* Stockholm: Justitiedepartementet

Available at: [En stärkt rättsprocess och en ökad lagföring, SOU 2021:35 \(regeringen.se\)](https://www.regeringen.se/Content/Assets/2021/06/20210616_sou202135.pdf)
(Accessed: 1 June 2022).

Justitiedepartementet (2022) *En stärkt rättsprocess och en ökad lagföring*. Stockholm:

Regeringskansliet. Available at:

<https://www.regeringen.se/remisser/2021/05/remiss-av-sou-202135-en-starkt-rattsprocess-och-en-okad-lagforing/> (Accessed: 1 June 2022).

Lagrådets remissvar (2022) *En stärkt rättsprocess och en ökad lagföring*. Stockholm:

Regeringskansliet. Available at: [lagrådets yttrande](#) (Accessed: 1 June 2022).

SFS 1962:700 *Brottsbalken*. Stockholm: Justitiedepartementet. Available at:

<https://www.regeringen.se/49bbc4/contentassets/dae013d7402b4af28f0fb2518f45b68d/aldrig-vald---30-ar-av-svensk-lagstiftning-mot-aga> (Accessed: 1 June 2022).

Bilagor:

Bilaga 1 - Källor - Bibliografi

Titel:	Författare och år:	Sökmonitor
<i>Social and Legal Norms : Towards a Socio-legal Understanding of Normativity,</i>	Matthias Baier, 2016	Lubsearch
Corona – en rättspolitisk utmaning!. <i>Statsvetenskaplig tidskrift.</i>	Håkan Hydén, 2021	Lubsearch
Att omsätta lag i handling. (s.161-180) I: Ponnert, L. edt and Sonander, A. edt (2019) <i>Perspektiv på barnkonventionen : forskning, teori och praktik.</i>	Patrik Olsson & Anna Sonander, 2019	Lubsearch
Barns rätt att skyddas från fysiskt våld. (s.303- 325) I: Ponnert, L. edt and Sonander, A. edt (2019) <i>Perspektiv på barnkonventionen : forskning, teori och praktik</i>	Johanna von Bahr, 2019	Lubsearch

Bilaga 2 - SL1 - Sökschema

Databas	Sökord	Begränsningar	Träffar	Granskade	Valda
Socindex					
#1 8 feb 2022	"gang mentality" OR "gang member*" AND "implement*" OR "Chang*" AND "norms" AND "legal"	All search terms Abstract Peer review Engelska 1990-	173	97	2
Criminal justice					
#1 8 feb 2022	"gang mentality" OR "gang member*" AND "implement*" OR "Chang*" AND "norms" AND "legal"	All search terms Abstract Peer review Engelska 1990-	161	90	1
Political science					
#1 8 feb 2022	"gang mentality" OR "gang member*" AND "implement*" OR "Chang*" AND "norms" AND "legal"	All search terms Abstract Peer review 1990-	178	114	0

Bilaga 3 - SL2 - kombinationsök

LUBsearch	Begränsningar	Träffar	Lästa Abstract	Granskade	Valda
S1 AND S2 AND S3 AND S4		9	9	6	2*
S1 AND S2 AND S3		17	14	8	3 varav 2*
S2 AND S3 AND S4	Peer review	146 (44 efter begränsningar och dubletter avlägsnats)	37	10	2*
S1 AND S2 AND S4 (Vald söksträng)	Peer review 2001-2023	163 (62 efter begränsningar och dubletter avlägsnats)	32	10	4 varav 2*
S1S1 AND S3 AND S4	Peer review 2001-2023 Engelska Academic Journals	404 (364 efter begränsningar och dubletter avlägsnats)	/	/	/

* Är dubletter som fanns i samtliga sökkombinationer.

Bilaga 4 - SL1 + SL2 - Nyckelord

Nyckelord	"Synonymer"
Kronvittnen	Kronvittnesystem - Crown witness - Crown Witness system - Plea bargain Plea bargain system
Norm	Normbildande - Normbildning - Normförändring - Normerande - Normvetenskap Implementering av normer - Norms - Implementing norms - Norm science - changing of norms - Normchange - Building of norms - Norm building - Social norms - Normative- norm - <u>group norm - gruppnorm- behavior - behavior change</u>
Tystnadskultur	Culture of silence - <u>code of silence - code of the street - ómerta</u>
Lag	Law - Legal - Judicial system - Judicature Judiciary - Testimony - Evidence Deposition Plaintiff - Claimant - Complainant - Defendant - respondent - Punishment Penalty - Sentence - Complicity in crime - Offender Culprit - Felon - Criminal Perpetrator - Top down
Gångkriminalitet	Gang violence - Organized crime - Organised crime - Criminal environments - Gang member - Gangster - Juvenile delinquency Juvenile offending - Youth crime Teenage crime - <u>gang mentality - gola - tjalla - angiva - gatukod - street code - gångkultur - gang culture</u>
Implementering	Implementera - Implementing- Implementation - Internalisera - Internalized

Bilaga 5 - SL2- Sökschema samtliga databaser

Databas	Sökord	Begränsningar	Träffar	Granskade	Valda
LUBsearch					
1#	norm* OR "group norm*" OR gruppnorm* OR behavior* OR "behavior chang*" OR "social norm*" AND law* OR legal* OR judici* OR judicatur* AND "gang mentality" OR ómerta OR gola OR tjall* OR angiv* OR gatukod* OR "street code*" OR "gängkultur" OR "gang culture"	Peer review 2001-2023	145	32	4
SocINDEX					
1#	norm* OR "group norm*" OR gruppnorm* OR behavior* OR "behavior chang*" OR "social norm*" AND law* OR legal* OR judici* OR judicatur* AND "gang mentality" OR ómerta OR gola OR tjall* OR angiv* OR gatukod* OR "street code*" OR "gängkultur" OR "gang culture"		21	17	2*
Criminal Justice					
1#	norm* OR "group norm*" OR gruppnorm* OR behavior* OR "behavior chang*" OR "social norm*" AND law* OR legal* OR judici* OR judicatur* AND "gang mentality" OR ómerta OR gola OR tjall* OR angiv* OR gatukod* OR "street code*" OR "gängkultur" OR "gang culture"		16	10	2*

*Är dubletter från valda i LUBsearch.

Bilaga 6 - Resultat tabell

Författare år	Syfte	Metod	resultat
Downing & Copeland 2015 Criminality, Interpersonal Proximity and the Stop-Snitching Code: An Examination of Offender and Non-Offender Perceptions	Att undersöka olikheter och likheter mellan aktiva-, före detta- och icke lagbrytares motivationer för att följa tystnadskulturen (non-snitching code) i missgynnade områden. Specifikt studeras invånarens motstånd mot polis baserat på direkta erfarenheter av polis kontra kulturellt belägna principer. Men även vilken inverkan geografisk och relationell närhet till förövare och brott har på huruvida förövare och icke förövare kommer samarbeta med polisen. Ett samarbete med polisen är kontextberoende.	Tvårsnittsstudie Kvalitativ metod Semistrukturerade djupintervjuer som övergick till narrativ struktur. Snöbollsurval. Respondenter: 30st aktiva(10) -, före detta(12) - och icke lagbrytare (8) i åldrarna 17-29 boendes i missgynnade områden i Toronto, Ontario Kanada. Tematisk analys utifrån teman: Ras, Plats, Närhet till förövare och brott och Element av tystnadskulturen såsom maskulinitet. Inom dessa teman lades stor vikt vid nyanserade distinktioner mellan principiellt kontra erfarenhetsbaserat motstånd mot polisen.	Koppling mellan motstånd mot polissamarbete och tystnadskulturen. Invånare i stadsdelar där tystnadskulturen är utbredd är känsliga för närheten till offer och förövare vad gäller viljan att samarbeta med polisen men även strukturella sammanhang (ras, inkomst och plats). Detta är särskilt framträdande för aktiva lagbrytare som kan vara benägna att beräkna då de avgör om de ska interagera med polisen eller ej. Indirekt exponering för negativa polis interaktioner spelade roll för attityder till polissamarbete. Socialiseringen till tystnadskulturen sker genom vänner, familj och personliga erfarenheter snarare än kulturella krafter ex. musik. Generellt skulle de socialisera sina barn på samma sätt. Betydelsefulla fynd var status som förövare eller icke-förövare liksom direkta och indirekta erfarenheter av polisen. Begrepp som maskulinitet eller tuffhet förstärker tystnadskulturen även för kvinnliga invånare.
Fine m.fl. 2021 Legal Socialization and Individual Belief in the Code of the Streets: A Theoretical Integration and Longitudinal Test	Att undersöka om juridiska socialiseringsprocesser är förknippade med utvecklingen av subkulturella föreställningar. Samt om sociala erfarenheter och kontextuella egenskaper påverkar utvecklingen av individuella övertygelser om tystnaskulturen (gatans kod) genom polisens legitimitet och juridisk cynism. En teoretisk separering av rättslig socialisation och code of the street	Prospektiv longitudinell vägsöksstudie i tre faser under en 1års period. Kvalitativ metod Djupintervjuer. Respondenter: 1216 st manliga ungdoms förövare gripna för lågnivåbrott. Samplade från tre platser, Philadelphia Pennsylvania, Jefferson Parish Louisiana och Orange County California. Initiell ålder mellan 13-17. Etnisk diversitet. 94% genomförde hela studien. Tvåstegsanalys med bivariat analys. Och signifikantest för indirekta effekter av de primära prediktorerna.	Effekterna av skadliga stadsdelar och negativa interaktioner med auktoritetspersoner associerades med tro på tystnadskulturen genom minskad polis legitimitet och högre cynicism mot lagen vilket ger bevis på relevansen av juridiska socialiseringsprocesser för utvecklingen av subkulturella normer.

<p>Moule Jr m.fl. 2019</p> <p>Legal socialization and subcultural norms: Examining linkages between perceptions of procedural justice, legal cynicism, and the code of the street</p>	<p>Att undersöka överlappningen mellan teorier om legal socialisering och subkulturella normer genom att utforska de psykometriska egenskaperna hos kärnkonstruktionerna som finns i båda modellerna samt relationer mellan konstruktionerna. Detta genom fyra hypoteser.</p>	<p>Kvantitativ tvärsnittstudie Nationellt urval med 702 amerikanska vuxna från Qualtrics' online survey service. Stratifierat slumpmässigt urval. Webbenkäter med betalning av \$3. Z test för att försäkra randomisering varav de ansågs representera den amerikanska vuxna befolkningen. Analys: confirmatory factor analysis measurement model, structural equation modeling, regressionkoefficient, r-square, chi-square</p>	<p>Confirmatory factor analysis indikerar juridisk cynism och gatukoden är empiriskt distinkt, men måttligt korrelerad. Structural equation modeling, visar att uppfattningar om processuell rättvisa och juridisk cynism är båda avsevärt förknippade med gatukoder. Uppfattningar om processuell rättvisa har också en betydande indirekt effekt på övertygelser om gatukod genom juridisk cynism. Alternativa modellspecifikationer visar ett bestående samband mellan cynism och gatukoden, men blandade bevis för relationer mellan erfarenheter med polis och tro på koden.</p>
<p>Benett & Brookman 2011</p> <p>The effect of the 'code of the street' on street violence: Challenges for crime prevention</p>	<p>Att undersöka i vilken utsträckning gatuvåld i Storbritannien kan förklaras av gatans kod Utifrån Andersons studie av brott i Philadelphia</p>	<p>Tvärsnittsstudie med kvalitativ ansats Urval: 118 förövare som vid första interaktionen satt i fängelse i Storbritannien för olika våldsbrott. 88 män, 30 kvinnor Semistrukturerade intervjuer Tematisk analys med hjälp av Nvivo analysprogram.</p>	<p>Utifrån fyra områden fann man att traditionella metoder för förebyggande baserade på övervakning och teknologi kan vara begränsad och man kan vinna nåt på att titta på mer innovativa, sociala och kulturella tillvägagångssätt.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Att straffa respektlöshet -Att försäkra sig mot viktminsering -Själv tillit för att lösa personliga konflikter -Att behålla ett skrämmande rykte

Moule Jr: The procedural justice model of legal socialization som hävdar att uppfattningar om orättvis behandling av juridiska myndigheter främjar laglig cynism.

Bilaga 7 - Intervjuguide

- Vilken relation upplever du att individer inom kriminella nätverk har till rättssystemet?
- Har du erfarenheter av att det finns kollektiva normer inom kriminella nätverk ?
Om ja- utifrån din erfarenhet hur tar de sig i uttryck?
- Hur upplever du benägenheten till att medverka i utredningar är för personer inom kriminella nätverk som själva står åtalade?
- Upplever du att individer inom kriminella nätverk känner en tveksamhet inför att prata med rättsväsendet?
  - Vid ja - Vad tror du det beror på?
- Upplever du att individer inom kriminella nätverk medvetet överväger potentiella utfall innan handling?
  - Om ja - hur tas det i uttryck? (hör det till vanligheterna?)
- Hur upplever du att individer inom kriminella nätverk ser på rättsliga påföljder?
  - Får det någon positiv eller negativ inverkan?
- Upplever du att det finns en önskan om strafflindring inom kriminella nätverk?
- Anser du att det finns en tystnadskultur inom kriminella nätverk?
- Vad anser du det finns för svårigheter med att bryta förhållningsreglerna inom kriminella nätverk.

Respondenten ges en kort bakgrund till kronvitnesssystemet

- Vilka faktiska möjligheter anser du att det finns för individer inom kriminella nätverk att använda sig av kronvitnesssystemet vid ett införande? Och under vilka förutsättningar?
  - Upplever du att förutsättningarna varierar beroende på individ?
- Upplever du att individer i kriminella nätverk känner sig inkluderade i vad de gemene man hade ansett vara det normala samhället?
- Upplever du att det finns det en strävan av att känna sig inkluderade?
- Har du något mer du vill berätta om som vi ej tagit upp?

Bilaga 8 - Tematisk analys - Framework - Systematisk litteraturoversikt

Meningsbärande enhet	Meningsbärande enhet	Meningsbärande enhet	Meningsbärande enhet
<i>as well as the structural contexts of race, income, and location. These dynamics prove particularly salient for active offenders, who may be inclined to engage in additional calculations when determining whether or not to interact with the police. (Downing & Copeland 2015 s.281)</i>	<i>This sense of powerlessness, even when the person is not engaged in crime, illustrates the pervasiveness of disenfranchisement from formal methods of (criminal) justice. (Downing & Copeland, 2015 s. 276)</i>	<i>When legal authorities' behaviors are perceived as being fair, people are more likely to internalize pro-social norms (Tyler, 2006). Conversely, when the behaviors of legal authorities contradict expectations, people are more likely to reject the legal and social norms of that culture (Trinkner & Cohn, 2014 (Moule Jr m.fl, 2019 s.27).</i>	<i>Individuals in this subculture effectively reject conventional values and behavioral norms, replacing them with their own normative set—the code of the street—that espouses violence as a means to solve interpersonal conflicts and to avoid victimization on the street (Fine m.fl. 2021 S.2).</i>
Kondenserad enhet	Kondenserad enhet	Kondenserad enhet	Kondenserad enhet
Strukturella kontext som etnicitet, inkomst och geografiskt plats påverkar viljan att samarbeta speciellt för icke förbrytare och att aktiva personer gör det främst kalkylerat en beräkning på nytta och förlust men även risk.	En upplevelse av hjälplöshet hos personer som inte är aktivt kriminella visar på en övergripande känsla av fråntagande av delaktighet i process och straffrättsliga metoder.	När rättsliga aktörer beteende uppfattas som rättvist är personer mer benägna att internalisera prosociala normer och när bettende är motsägelsefullt eller går från det förväntade beteendet av det rättsliga aktörerna tenderar individer istället att avvisa normerna av den kulturen	Genom att avvisa rättsliga normer ersätts dessa med egna normativa sett ex, gatukoder vilka förespråkar våld som en metod för att undvika viktimisering och för att lösa mellan personliga konflikter
Underliggande mening	Underliggande mening	Underliggande mening	Underliggande mening
Viljan att samarbeta är kontextberoende och påverkas av samhällsstrukturer och individens strata. Men för aktiva medlemmar spelar även vinst och förlust kalkyler in.	En upplevelse av processrättsliga metoder som auktoritära och en upplevelse av hjälplöshet och oförmåga att påverka processrättsliga metoder och utfall vilket skapar en distans gentemot rätten.	Normer måste ses som legitima och för att ses som legitima måste dem matcha förväntningarna på rättsliga aktörers beteende	Konsekvenserna av ett avvisande av rättsliga normer och konfliktlösnande normer blir att man löser konflikter själva och att våld förespråkas för att inte se ut som ett offer.
Sub-tema	Sub-tema	Sub-tema	Sub-tema
Individenskontext	Rättslig socialisering	Normers legitimitet	Subkulturella normer och gatukoder
Tema	Tema	Tema	Tema
System och möjligheter	Kognition och kunskap	Vilja och värde	Levande rätten

Bilaga 9 - Tematisk innehållsanalys - Framework - Intervjumaterialet

Värde och Vilja

Meningsbärande enhet	Meningsbärande enhet	Meningsbärande enhet	Meningsbärande enhet
<i>“men jag tycker ju ändå liksom att det finns en... en attityd där där där man ser att det jag gör det är legitimt, även om det är utanför alltså samhällets lagar och gränser.”</i>	<i>“Så länge man inte har städat sin egen bakgård ... så kommer det ALDRIG någonsin finnas ett förtroende för det här rättssystemet.”</i> <i>“Man vill skapa sig liksom ett, man lever liksom på nåt sätt parallellt och man vill fortsätta leva parallellt med med [organisationen] utan dom ska ha insyn.”</i>	<i>“Oavsett om det är faktiskt gäng kriminella med organiserade kopplingar ... till dem här mer lösaktiga kriminella nätverk...så upplever jag att personerna vill ha gemenskap..”</i>	<i>“Däremot skulle jag säga att det är tvärtom nästan alltså, man vill inte alls, man vill inte alls ange någon till vilket pris som helst nästan.”</i>
Kondenserad enhet	Kondenserad enhet	Kondenserad enhet	Kondenserad enhet
Jag tycker att det finns en attityd där dem ser att det dem gör är legitimt.	* Så länge rättsväsendet inte följer reglerna kommer det aldrig finnas ett förtroende för dem *Man lever parallellt med rättssystemet och vill inte ha deras handräckning	Oavsett konstellationen är upplevelsen att den som söker sig till kriminaliteten har en vilja att känna gemenskap.	I så lång utsträckning som det går vill man inte ange en annan person.
Underliggande mening	Underliggande mening	Underliggande mening	Underliggande mening
Upplevelse om bristande legitimitet för rättsliga normer	Bristande förtroende till rättsliga aktörer	Upplevelsen att inidiver söker efter inkludering	Starka kollektiva värderingar kring tystnad.
Sub-tema	Sub-tema	Sub-tema	Sub-tema
Attityder	Attityder	Värde & vilja	Subjektiva normer
Tema	Tema	Tema	Tema
Värde & Vilja	Värde och vilja	Värde och vilja	Värde och vilja

Kognition och kunskap

Meningsbärande enhet	Meningsbärande enhet	Meningsbärande enhet	Meningsbärande enhet
<i>“Alltså det finns liksom de har de har en kapacitet och du har en förmåga att kunna göra det så det tyder ju också på att du har det ..det kognitiva finns där</i>	<i>“Det beror helt på, en en... som sagt, en som har blivit dömd flera gånger innan och möjligtvis kanske har några nya anknytningar till detta som vi</i>	<i>“Så att.. liksom. Så du får, du får inte ens en chans att komma tillbaks.. det, det finns ju inte.. då menar jag på liksom.. varför, varför ens släppa ut folk? Å om</i>	<i>Ja det kan ju tyckas tänkas att vi tänker att generellt sett är ju det är ju kommun baserat mycket va. Men generellt sett så upplever jag ju att att... stöd från</i>

<i>liksom."</i>	<i>bedömer är kriminellt nätverk men som ändå är... har någon liksom alternativt sätt att hantera och tänka... så kanske (rättsliga repressalier) har en annan inverkan."</i>	<i>de kommer ut och bara för att få möta motstånd vid alla instanser, myndigheter och så vidare och.. ja öhhh öh, vad har folk för val liksom?"</i>	<i>övriga samhället eller en förståelse för för ett en beteende beteendeförändring som gynnar samhället är ganska låg liksom.</i>
Kondenserad enhet	Kondenserad enhet	Kondenserad enhet	Kondenserad enhet
Det finns en kapacitet och en förmåga att kunna utföra svårare uppgifter vilket tyder på att det kognitiva finns där.	Rättsliga repressalier har olika effekt för individer inom kriminella nätverk beroende på tankemönster och alternativa verktyg till hantering av situationer.	Varför frisläppa folk när dem inte ges en chans att komma tillbaka, varför släppas ut och sen motarbetas, vad ger det för valmöjligheter.	Det varierar mellan kommuner men generellt sätt är upplevelsen att stöd och förståelse från övriga samhället för gynnsamma beteendeförändringar är låg.
Underliggande mening	Underliggande mening	Underliggande mening	Underliggande mening
Kognitiva förutsättningar	Individuella förutsättningar utifrån givna verktyg.	Samhället motarbetar återintegrering	Bristande kunskap hämmar samhället och dess aktörers handlingsutrymme.
Sub-tema	Sub-tema	Sub-tema	Sub-tema
Kognition och Kunskap	Upplevd beteendekontroll	Upplevd beteende kontroll	Upplevd beteende kontroll
Tema	Tema	Tema	Tema
Kognition och kunskap	Kognition och kunskap	Kognition och kunskap	Kognition och kunskap

System & möjligheter

Meningsbärande enhet	Meningsbärande enhet	Meningsbärande enhet	Meningsbärande enhet
<i>"Men sen när han kommer tillbaks i gamla mönster geografiskt liksom du begränsar du ditt handlingsutrymme till att till att bara göra det som gruppen... den den dåliga gruppen har liksom. Så att det det är så svårt och vi kan liksom inte göra hur mycket som helst alltså. Vi vi vi har honom, en klient hit här några gånger i veckan, vi jobbar med detta men</i>	<i>"jag tänker att svårigheterna är väl att ska man få någon att vilja hoppa av och bryta de mönstret.. Bryta det man håller på med.. Bryta det umgänge.. Sluta med det .. så måste man ju erbjuda något annat..och det måste vara ganska så lätt åtkomligt..det är väl det viktiga.. "</i>	<i>"Att skapa utbildning till dessa.. Personerna..så att de kommer ut.. Att det finns en vårdkedja.. Ute liksom.. Att det finns klart med jobb.. Det finns klart med boende.. Sysselsättning och så vidare.. De grundläggande sociala rättigheter som man som människa överlag mår bra av..."</i>	<i>Sen, sen tycker jag generellt sett att att.... systemet efter när de när dom... ehmm [organisation] där vi ska följa upp dem då, att det är inte tillräckligt kanske. Sen, sen handlar det mycket om att individen kanske inte vill själv.. Men att det inte finns jättemycket alternativ..då för, för det alter.. för.. för att</i>

<i>sen då gå tillbaks till det här kontexten som som motverkar allting som vi försöker bygga upp.“</i>			<i>lämna. Att hitta ett annat sätt att leva..</i>
Kondenserad enhet	Kondenserad enhet	Kondenserad enhet	Kondenserad enhet
När man kommer tillbaka geografiskt, till gamla mönster och dåligt umgänge så begränsas ditt utrymme så är det svårt att göra skillnad när man endast träffar dem någon gång i veckan och sen går den tillbaka till sitt kontext som motverkar allting som man har försökt att bygga upp.	På grund av svårigheterna kring att bryta ett normativt mönster och lämna sitt kontext så måste det finnas ett annat lätt åtkomligt alternativ.	Att ge personer utbildning så när dem kommer ut i samhället finns det en värdkedja som fångar upp dem så dem har arbete, bostad och sysselsättning som utgör grundläggande sociala rättigheter vilket en individ mår bra av.	Att systemet för uppföljning eventuellt inte är tillräckligt , att det kan handla om vilja men också brist på andra alternativ för att lämna och hitta ett annat sätt att leva.
Underliggande mening	Underliggande mening	Underliggande mening	Underliggande mening
Kontextuella faktorer kan hämma och främja önskvärt beteende.	Individen måste ha ett lättillgängligt alternativ sammanhang för att kunna bryta det man har.	Att Individerna har förutsättningarna till att må bra.	Systemet brister i uppföljning och ge möjligheter till alternativ
Sub-tema	Sub-tema	Sub-tema	Sub-tema
Subjektiva normer	Subjektiva normer	Faktiska möjligheter	Upplevd beeteende kontroll
Tema	Tema	Tema	Tema
System & möjligheter	System & möjligheter	System & möjligheter	System & möjligheter

Bilaga 10 - Informationsbrev

Vi är studenter i rättssociologi på Lunds universitet och skriver vårt kandidatarbete om ett införande av kronvitnesssystem i Sverige. Studien syftar till att undersöka vilka förutsättningar det finns i det svenska samhället för att ett införande av ett kronvitnesssystem skall ha effekt på tystnadskulturen.

Studien genomförs genom kvalitativa intervjuer med personer sakkunniga inom ämnet som dagligen arbetar med eller nära individer inom kriminella grupperingar och därför kan ha en kännedom om olika normer och attityder inom dessa grupper. Intervjun kommer ta ca 20–30 min och utgå från ett semistrukturerat frågeformulär.

Platsen för intervjun kommer vara upp till respondenten att bestämma. Vi kan erbjuda träff i universitetets lokaler i Lund eller att den utförs digitalt, dock är fysisk intervju att föredra.

Intervjufrågorna är godkända av handledare och är utformade så att de inte berör känsliga uppgifter.

Uppgifterna som lämnas kommer i enhetlighet med konfidentialitetskravet anonymiseras och delar som kan identifiera uppgiftslämnaren kommer uteslutas från studien. Intervjuerna kommer att spelas in för att vidare transkriberas och därefter raderas. Den transkriberade datan kommer sedan förvaras för senare granskning vid examination.

Det är möjligt att vid intresse få intervjufrågorna skickade till sig innan ett godkännande av deltagande och respondenten är heller inte bunden av sitt godkännande utan har rätt till att avbryta sin medverkan.

Har ni några frågor kring arbetet eller vad det innebär att ställa upp som respondent i ett examensarbete vid Lunds universitet hänvisas ni att höra av er direkt till oss på em7383to-s@student.lu.se eller tel: +46 735 352 572.

Önskar ni istället gå via handledare Anna Sonander eller kursansvarig Patrik Olsson så nås dessa på Anna.Sonander@soclaw.lu.se , Patrik.olsson@soclaw.lu.se .

Vi ser fram emot er medverkan.

Med vänliga hälsningar, Cornelia Andersson & Emelie Tornberg